

ບົດລາຍງານດ້ານສິດທິມະນຸດ ໃນ ສປປ ລາວ ປະຈຳປີ 2018

ບົດສະຫຼຸບຫຍໍ້

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແມ່ນປະເທດທີ່ມີລະບອບການປົກຄອງແບບພັກດຽວຕາມລັດຖະທຳມະນູນ ໂດຍມີພັກການເມືອງດຽວຄື ພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ (ພປປລ). ການເລືອກຕັ້ງຄັ້ງຫຼ້າສຸດຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ທີ່ໄດ້ມີຂຶ້ນໃນປີ 2016 ນັ້ນ ເປັນການເລືອກຕັ້ງທີ່ບໍ່ມີເສລີພາບ ແລະ ເປັນທຳ. ພປປລ ເປັນຜູ້ຄັດເລືອກເອົາຜູ້ສະໝັກທັງໝົດ, ແລະ ການລົງຄະແນນສຽງຖືເປັນກົດບັງຄັບສຳລັບພົນລະເມືອງທັງໝົດ. ຫຼັງການເລືອກຕັ້ງ, ສະພາແຫ່ງຊາດ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາທ່ານ ທອງລຸນ ສີສຸລິດ ເປັນນາຍົກລັດຖະມົນຕີຄົນໃໝ່.

ອຳນາດການປົກຄອງຝ່າຍພົນລະເຮືອນ ຍັງຄົງຮັກສາການຄວບຄຸມຢ່າງມີປະສິດທິພາບເໜືອກຳລັງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ.

ບັນຫາທີ່ກ່ຽວພັນກັບສິດທິມະນຸດ ລວມທັງການຄວບຄຸມຕົວໂດຍພະລະການ; ນັກໂທດການເມືອງ; ການກວດສອບສີ່; ການແຊກແຊງຕໍ່ສິດທິໃນການຊຸມນຸມຢ່າງສັນຕິ ແລະ ເສລີພາບໃນສະມາຄົມ; ຂໍ້ຈຳກັດຕໍ່ການມີສ່ວນຮ່ວມທາງດ້ານການເມືອງ; ຕ້ານການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ.

ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ດຳເນີນການໃດໆ ເພື່ອດຳເນີນຄະດີ ແລະ ລົງໂທດພະນັກງານຜູ້ທີ່ກະທຳຜິດດ້ານການລະເມີດສິດທິ; ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຮັກສາຄວາມສະຫງົບ ມີການກະທຳຜິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການລະເມີດສິດທິມະນຸດ ໂດຍມີການລະເວັ້ນໂທດ.

ພາກທີ 1. ການໃຫ້ຄວາມເຄົາລົບຕໍ່ຄວາມສົມບູນແບບຂອງບຸກຄົນ, ລວມທັງຄວາມເປັນອິດສະຫຼະພາບຈາກ:

ກ. ການກົດກັນການດຳລົງຊີວິດໂດຍພະລະການ ແລະ ການກະທຳທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍອື່ນໆ ຫຼື ການສັງຫານດ້ວຍແຮງຈູງໃຈທາງການເມືອງ

ບໍ່ມີການລາຍງານທີ່ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້ວ່າ ລັດຖະບານ ຫຼື ຕົວແທນຂອງລັດຖະບານໄດ້ມີການສັງຫານຊີວິດໂດຍພະລະການ ຫຼື ຜິດຕໍ່ຫຼັກກົດໝາຍ.

ຂ. ການຫາຍສາບສູນ

ບໍ່ມີການລາຍງານກ່ຽວກັບການຫາຍສາບສູນຈາກໜ່ວຍງານພາກລັດ ຫຼື ບັນດາໜ່ວຍງານຕົວແທນຂອງລັດຖະບານ.

ບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າໃດໆກ່ຽວກັບເຫດການລັກພາຕົວ ສົມບັດ ສົມພອນ ຕັ້ງແຕ່ປີ 2012, ຜູ້ກ່ຽວເປັນຜູ້ນຳຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມທີ່ມີບົດບາດ ແລະ ເປັນຜູ້ກໍ່ຕັ້ງສູນຝຶກອົບຮົມທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລແຫ່ງໜຶ່ງ. ສົມບັດ ສົມພອນ ຖືກພາຕົວໄປໂດຍກຸ່ມຄົນນອກເຄື່ອງແບບ ພາຍຫຼັງເຫດການທີ່ເບິ່ງຄືວ່າເປັນການຢຸດລົດຂອງຜູ້ກ່ຽວທີ່ມີການກະກຽມໄວ້ໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຈະລາຈອນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ. ລັດຖະບານໄດ້ປະຕິເສດເຖິງການຮັບຮູ້ວ່າ ຜູ້ກ່ຽວຢູ່ໃສ, ແລະ ໃຫ້ການວ່າ ການສືບສວນຍັງຄົງສືບຕໍ່ດຳເນີນການ.

ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຈຳນວນໜຶ່ງກ່າວອ້າງວ່າ ໃນເດືອນກໍລະກົດ 2017 ທົ່ວຽງຈັນ, ໄດ້ມີກຸ່ມຕິດອາວຸດດຳເນີນການລັກພາຕົວ ອຸດທິພົງ ກະຊະທຳຄຸນ, ນັກເຄື່ອນໄຫວຊາວໄທເຊິ່ງເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີໃນນາມ ໂກະຕິ. ແຕ່ນັ້ນເປັນຕົ້ນມາ, ຜູ້ ກ່ຽວກໍ່ບໍ່ຖືກພົບເຫັນອີກເລີຍ. ໃນປີ 2016, ໄດ້ມີການລາຍງານວ່າ ນັກເຄື່ອນໄຫວອີກຜູ້ໜຶ່ງຂອງໄທ, ອິດທິພົນ ສຸກແປ້ນ, ຫາຍຕົວໄປໃນຂະນະທີ່ຜູ້ກ່ຽວເດີນທາງມາວຽງຈັນ ແລະ ກໍ່ບໍ່ຖືກພົບເຫັນອີກເລີຍ. ລັດຖະບານໄດ້ຖະແຫຼງວ່າ ບໍ່ຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການລັກພາຕົວຂອງພວກກ່ຽວ ແລະ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ດຳເນີນການສືບສວນ-ສອບສວນຕໍ່ກັບເລື່ອງລາວດັ່ງກ່າວ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຮັບການສະເໜີຂໍ້ຈາກທາງລັດຖະບານໄທ ເພື່ອໃຫ້ດຳເນີນການໃດໆກ່ຽວກັບບັນຫານີ້.

ຄ. ການທໍລະມານ ແລະ ທາລຸນນະກຳອື່ນໆ, ຄວາມໄຮ້ມະນຸດສະທຳ, ການປະຕິບັດ ຫຼື ການລົງໂທດທີ່ເສື່ອມຊາມ

ລັດຖະທຳມະນູນ ແລະ ກົດໝາຍ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການທຸບຕີ ຫຼື ກະທຳທາລຸນຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຖືກຈັບກຸມ, ແລະ ບໍ່ມີການລາຍງານວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດໄດ້ດຳເນີນການດັ່ງກ່າວ. ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຈຳນວນໜຶ່ງອ້າງວ່າ ມີນັກໂທດຈຳນວນໜຶ່ງຖືກທຸບຕີ ຫຼື ຖືກຊັອດດ້ວຍໄຟຟ້າ.

ສະພາບຂອງຄຸກ ແລະ ສູນກັກຂັງ

ສະພາບ ແລະ ເງື່ອນໄຂດ້ານສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກພາຍໃນຄຸກ ແລະ ສູນກັກຂັງ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍໃນແຕ່ລະບ່ອນ, ແລະ ຄຸກບາງແຫ່ງແມ່ນຍັງຄົງມີສະພາບທີ່ໂຫດຮ້າຍຢູ່ ເນື່ອງຈາກຄວາມຂາດເຂີນທາງດ້ານການສະໜອງສະບຽງອາຫານ, ສະພາບຄວາມແອອັດ ແລະ ການດູແລທາງການແພດທີ່ບໍ່ພຽງພໍ.

ສະພາບທາງກາຍະພາບ: ຫ້ອງຂັງໃນຄຸກມີຄວາມແອອັດ. ມີລາຍງານວ່າ ມີການຄຸມຂັງນັກໂທດເດັກຈຳນວນໜຶ່ງລວມກັບນັກໂທດຜູ້ໃຫຍ່, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະບໍ່ມີສະຖິຕິຢ່າງເປັນທາງການ ຫຼື ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້ກ່ຽວກັບປະຊາກອນ ຫຼື ເພດຂອງຜູ້ທີ່ຖືກຄຸມຂັງໃນທົ່ວປະເທດກໍ່ຕາມ. ເນື່ອງຈາກການຂາດເຂີນທາງດ້ານສະຖານທີ່, ໄດ້ມີການຄຸມຂັງຜູ້ຖືກຄວບຄຸມຕົວໄວ້ນຳນັກໂທດທີ່ຖືກຕັດສິນແລ້ວ. ບໍ່ມີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບອັດຕາການເສຍຊີວິດໃນຄຸກ ຫຼື ສູນກັກຂັງ. ຄຸກບາງແຫ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜູ້ຕ້ອງຂັງຈ່າຍຊົດເຊີຍຄືນໃຫ້ກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ສຳລັບຄ່າອາຫານທີ່ໃຫ້ນັກໂທດກິນໃນເວລາທີ່ຖືກກັກຂັງ. ໂດຍທົ່ວໄປ, ນັກໂທດທີ່ຖືກຄຸມຂັງໃນຄຸກ ຫຼື ສູນກັກຂັງໃນເຂດຕົວເມືອງ ແມ່ນເຂົ້າເຖິງສະພາບ ແລະ ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ຂ້ອນຂ້າງມີຄວາມຍຸຕິທຳ ແລະ ດີກວ່າ ຜູ້ທີ່ຖືກຄຸມຂັງໃນຄຸກນ້ອຍຂຶ້ນແຂວງ.

ເຖິງແມ່ນວ່ານັກໂທດທັງໝົດສາມາດເຂົ້າເຖິງຫ້ອງກວດສຸຂະພາບ ເຊິ່ງປົກກະຕິແລ້ວຈະແມ່ນເຈົ້າໜ້າທີ່ຜູ້ທີ່ເປັນໝໍ ຫຼື ພະຍາບານເປັນຜູ້ກວດໃຫ້, ແຕ່ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງການແພດແມ່ນຂາດເຂີນເລື້ອຍໆ. ນັກໂທດສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ພຽງການດູແລສຸຂະພາບຂັ້ນພື້ນຖານເທົ່ານັ້ນ, ການປິ່ນປົວໂລກໄພໄຂ້ເຈັບທີ່ຮຸນແຮງແມ່ນບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງໄດ້. ນັກໂທດໄດ້ຮັບການສັກວັກຊີນໃນເວລາທີ່ເຂົ້າມາໃນຄຸກທຳອິດ, ຖ້າເຈັບປ່ວຍ, ພວກເຂົາຕ້ອງຈ່າຍຄ່າຢາທີ່ຈຳເປັນ. ໃນສູນກັກຂັງບາງແຫ່ງ, ນັກໂທດສາມາດສະເໜີໃຫ້ມີການຈັດແຈງໄວ້ລ່ວງໜ້າ ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາໄດ້ເຂົ້າຮັບການປິ່ນປົວຕາມໂຮງໝໍຕ່າງໆທີ່ເປັນຂອງຕໍາຫຼວດ, ແລະ ໃນກໍລະນີສຸກເສີນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ກໍ່ຈະສົ່ງນັກໂທດໄປຍັງໂຮງໝໍເຫຼົ່ານັ້ນ.

ການບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງ: ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນການຕິດຕາມກວດກາສະພາບຂອງຄຸກ ແລະ ສູນກັກຂັງ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ນັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຕົວ ສົ່ງຄຳຮ້ອງທຸກໄປຍັງໜ່ວຍງານຕຸລາການ ໂດຍບໍ່ມີການ

ກວດກາຄໍາຮ້ອງທຸກທີ່ສົ່ງໄປ ແລະ ພວກເຂົາສາມາດສະເໜີໃຫ້ມີການສືບສວນ-ສອບສວນຕໍ່ກັບຂໍ້ກ່າວຫາທີ່ມີຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ກ່ຽວກັບສະພາບທີ່ໄຮ້ມະນຸດສະທໍາ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບໍ່ມີລາຍງານວ່າ ນັກໂທດ, ຜູ້ຖືກຄຸມຕິວ ຫຼື ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາໄດ້ດໍາເນີນການສິ່ງຂ້ໍຮ້ອງຮຽນດັ່ງກ່າວ ເນື່ອງຈາກຍ້ານກົວວ່າ ສະພາບການຄຸມຂັງທີ່ບໍ່ດີເຫຼົ່ານັ້ນຈະຮ້າຍແຮງຂຶ້ນຕື່ມ. ໃນລະຫວ່າງວາລະການປະຊຸມຂອງສະພາແຫ່ງຊາດໃນປີ 2017, ຄະນະກຳມາທິການຍຸຕິທຳ ໄດ້ຍົກບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ຂຶ້ນ ແລະ ປະທານສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ກໍຮັບຮູ້ເຖິງຂໍ້ກ່າວຫາກ່ຽວກັບສະພາບທີ່ເສື່ອມໂຊມຂອງຄຸກ ແລະ ສູນກັກຂັງ ລວມທັງສະພາບຄວາມແອອັດ ແລະ ການກັກຂັງຜູ້ຖືກສົງໄສໄວ້ຮ່ວມກັບນັກໂທດທີ່ຖືກຕັດສິນແລ້ວ.

ບໍ່ມີເຈົ້າໜ້າທີ່ກວດສອບ ທີ່ຖືກແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ເຮັດໜ້າທີ່ແທນນັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ດູແລຄຸກໄດ້ວາງນະໂຍບາຍສໍາລັບການຢ້ຽມຢາມນັກໂທດໃນຄຸກ. ຕາມທໍາມະດາ, ສະມາຊິກຄອບຄົວສາມາດຢ້ຽມນັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງໄດ້ເດືອນລະຄັ້ງ. ນັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງສາມາດປະຕິບັດກິດຈະກຳຕາມຄວາມເຊື່ອຖືທາງສາສະໜາໄດ້, ແຕ່ວ່າເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍ່ໄດ້ຕອບສະໜອງສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກໃດໆກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້.

ການຕິດຕາມກວດກາອິດສະຫຼະ: ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດຖະບານບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ມີການຕິດຕາມກວດກາສະພາບໃນສູນກັກຂັງແບບອິດສະຫຼະຢ່າງເປັນປົກກະຕິ. ໃນລະຫວ່າງກອງປະຊຸມສອງຝ່າຍ ອິສຕຣາລີ ແລະ ສປປ ລາວ ກ່ຽວກັບສິດທິມະນຸດໃນປີ 2017, ນັກການທູດຂອງປະເທດອິສຕຣາລີ ແລະ ສະຫະພາບເອີຣົບ ພ້ອມດ້ວຍເຈົ້າໜ້າທີ່ການຕ່າງປະເທດອື່ນໆ ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ເຂົ້າຢ້ຽມຢາມສະເພາະແຕ່ສູນຄຸມຂັງທີ່ມີນັກໂທດເປັນຄົນຕ່າງຊາດ ແລະ ສູນປິ່ນປົວຜູ້ຕິດຢາເສບຕິດທີ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນເທົ່ານັ້ນ.

ງ. ການຈັບກຸມ ຫຼື ຄຸມຂັງໂດຍພະລະການ

ກົດໝາຍທ້າມການຈັບກຸມ ແລະ ຄຸມຂັງໂດຍພະລະການ ຫຼື ເຮັດຕາມຄວາມພໍໃຈຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່, ແຕ່ໃນພາກປະຕິບັດເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດຈຳນວນໜຶ່ງບໍ່ໄດ້ເຄົາລົບຕໍ່ບົດບັນຍັດເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ກໍຍັງມີປະກົດການຈັບກຸມ ແລະ ຄຸມຂັງໂດຍພະລະການເກີດຂຶ້ນຢູ່.

ພາລະບົດບາດຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ ແລະ ເຄື່ອງມືອຸປະກອນດ້ານການຮັກສາຄວາມປອດໄພ

ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບຍັງຄົງມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການຮັກສາຄວາມສະຫງົບພາຍໃນ ແຕ່ກໍມີການຮ່ວມພາລະບົດບາດດ້ານການຮັກສາຄວາມສະຫງົບພາຍນອກ ກັບກອງກຳລັງຮັກສາຄວາມສະຫງົບຂອງກະຊວງປ້ອງກັນປະເທດ ແລະ ພປປລ ແລະ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນຂອງ ພປປລ. ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບເປັນຜູ້ກຳກັບດູແລກຳລັງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບທ້ອງຖິ່ນ, ຕໍາຫຼວດຈະລາຈອນ, ຕໍາຫຼວດກວດຄົນເຂົ້າເມືອງ ແລະ ຕໍາຫຼວດຮັກສາຄວາມສະຫງົບ, ໜ່ວຍງານ ປກສ ບ້ານ ລວມທັງໜ່ວຍງານຕໍາຫຼວດປະກອບອາວຸດອື່ນໆ. ສໍາລັບກ້ອນກຳລັງປະກອບອາວຸດແມ່ນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຄວາມສະຫງົບພາຍໃນ ລວມທັງການສະກັດກັ້ນການກໍ່ການຮ້າຍ ແລະ ການກໍ່ເຫດຈະລາຈົນ.

ການລະເວັ້ນໂທດ ຫຼື ການບໍ່ລົງໂທດຕໍ່ຜູ້ກະທໍາຜິດ ຍັງຄົງເປັນບັນຫາ; ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບໍ່ມີສະຖິຕິທີ່ສາມາດຕອບສະໜອງກ່ຽວກັບບັນຫານີ້. ກົມກວດກາຂອງກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ໄດ້ຕິດຕັ້ງກ່ອງຮັບຄໍາຄິດເຫັນໄວ້ຕາມສະຖານທີ່ສາທາລະນະທົ່ວປະເທດ ເພື່ອໃຫ້ພົນລະເມືອງສາມາດປ່ອນຄໍາຮ້ອງທຸກທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ. ແຕ່ກໍບໍ່ມີສະຖິຕິກ່ຽວກັບການນໍາໃຊ້ກ່ອງຮັບຄໍາຮ້ອງທຸກດັ່ງກ່າວ. ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການມີ ຫຼື ບໍ່ມີໜ່ວຍງານທີ່ດໍາ

ເນີນການສືບສວນສອບສວນການລະເມີດທາງດ້ານສິດທິມະນຸດ ໂດຍກຳລັງຮັກສາຄວາມສະຫງົບ. ບໍ່ມີຂໍ້ມູນເປັນທີ່ຮັບຮູ້ ວ່າ ລັດຖະບານໄດ້ສະໜອງການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ກອງກຳລັງຮັກສາຄວາມສະຫງົບກ່ຽວກັບການເຄົາລົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດ.

ຂັ້ນຕອນຂອງການຈັບກຸມ ແລະ ການປະຕິບັດຕໍ່ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງ

ທັງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ ແລະ ທະຫານ ມີອຳນາດໃນການຈັບກຸມ ແຕ່ວ່າໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ຕໍາຫຼວດຈະເປັນຜູ້ດຳເນີນ ການ. ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ຜູ້ຖືກຄວບຄຸມຕົວມີສິດໃນການສະເໜີການພິຈາລະນາຄະດີກ່ຽວກັບຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມ ກົດໝາຍໃນການກັກຂັງພວກເຂົາຢ່າງຮີບດ່ວນ. ກົດໝາຍກຳນົດໄວ້ວ່າ ພາຍໃນ 24 ຊົ່ວໂມງຂອງການຈັບກຸມ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ ຕ້ອງແຈ້ງໃຫ້ຜູ້ຖືກຄວບຄຸມຕົວຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຂໍ້ກ່າວຫາຂອງພວກເຂົາ ແລະ ສິ່ງຂ່າວໃຫ້ຍາດພີ່ນ້ອງໃກ້ຊິດຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບ ການກັກຕົວພວກເຂົາ, ແຕ່ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ຄ່ອຍຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນບັນດາແຂວງທີ່ຢູ່ຫ່າງໄກ. ມີລະບົບການປະກັນຕົວຜູ້ ຖືກຄວບຄຸມຕົວ ແຕ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແບບພະລະການ. ມີລະບຽບການ ແລະ ຂັ້ນຕອນສຳລັບການຈັບກຸມ ຢູ່ເຮືອນຂອງຜູ້ຖືກຄວບຄຸມຕົວ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນເຫດຜົນທາງດ້ານສຸຂະພາບ. ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ບຸກຄົນທີ່ຖືກຄຸມ ຕົວ, ຈັບກຸມ ຫຼື ຈຳຄຸກ ມີສິດຕໍ່ການມີຕົວແທນທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຕາມການຮ້ອງຂໍ. ມີລາຍງານວ່າ ມີນັກໂທດການ ເມືອງສາມຄົນບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ພົບກັບຍາດພີ່ນ້ອງຂອງພວກເຂົາ. ບໍ່ມີການລາຍງານອື່ນໆກ່ຽວກັບນັກໂທດຖືກກົດ ກິ້ນບໍ່ໃຫ້ມີການຕິດຕໍ່ສື່ສານກັບພາຍນອກ.

ການຈັບກຸມໂດຍພະລະການ: ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຍັງຄົງສືບຕໍ່ດຳເນີນການຈັບກຸມຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ໂດຍອີງໃສ່ຂໍ້ບັນຍັດຂອງ ກົດໝາຍທີ່ກຳນົດໃຫ້ມີການຈັບກຸມໂດຍບໍ່ມີໝາຍຈັບສຳລັບກໍລະນີສຸກເສີນ. ມີລາຍງານວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດໄດ້ສວຍ ໃຊ້ການຈັບກຸມເປັນເຄື່ອງມືຂົ່ມຂູ່ຕົວບຸກຄົນ ຫຼື ຮຽກຮ້ອງສິນບິນ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ທ້ອງຖິ່ນໄດ້ດຳເນີນການກັກຕົວຫຼາຍບຸກຄົນ ທີ່ເປັນປະຊາຊົນຂອງຊົນເຜົ່າສາສະໜາສ່ວນນ້ອຍ. ໃນເດືອນກັນຍາ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ດຳເນີນການກັກຕົວ (ແຕ່ບໍ່ໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ກ່າວ ຫາ) ສະມາຊິກຂອງໂບດຄິສຕະຈັກຂາວປະເສີດລາວ (Lao Evangelical Church) ຈຳນວນ 7 ຄົນ ໄວ້ໃນຄຸກຂັ້ນ ເມືອງຂອງແຂວງຈຳປາສັກ. ໃນເດືອນພະຈິກ ທີ່ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ, ສະມາຊິກຈຳນວນ 4 ຄົນຂອງໂບດດຽວກັນກໍ່ຖືກ ຈັບກຸມໃນຂະນະທີ່ກຳລັງເຮັດພິທີທາງສາສະໜາ. ໜຶ່ງໃນສີ່ຄົນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຮັບການປ່ອຍຕົວໃນເວລາຕໍ່ມາ ສ່ວນສາມຄົນຍັງ ຄົງຖືກຄຸມຂັງໄວ້ໃນຄຸກ ແຕ່ພວກເຂົາກໍ່ບໍ່ໄດ້ຖືກຕັ້ງຂໍ້ຫາອາຊະຍາກຳ.

ໃນບາງຄັ້ງຄາວ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ດຳເນີນການກັກຕົວພວກນັກໂທດ ພາຍຫຼັງທີ່ພວກເຂົາສຳເລັດຄຳພິພາກສາ, ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໃນກໍລະນີທີ່ພວກນັກໂທດບໍ່ສາມາດຈ່າຍຄ່າປັບໄໝຂອງສານ. ໃນບາງກໍລະນີ, ພວກເຈົ້າໜ້າທີ່ກໍ່ໄດ້ປ່ອຍຕົວນັກ ໂທດ ຖ້າພວກເຂົາຕົກລົງທີ່ຈະຈ່າຍຄ່າປັບໄໝຂອງສານ ພາຍຫຼັງທີ່ພວກເຂົາຖືກປ່ອຍໂຕອອກໄປ. ບາງຄັ້ງຄາວໜ່ວຍງານ ພາກລັດກໍ່ປ່ອຍຕົວຜູ້ກະທຳຜິດທີ່ຖືກຕັດສິນໃນຂໍ້ຫາກະທຳຜິດທາງອາຍາທີ່ບໍ່ຮຸນແຮງ ໂດຍບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາຕັດ ອິດສະຫຼະພາບຂອງພວກເຂົາຢ່າງເປັນທາງການ. ໃນລະຫວ່າງກອງປະຊຸມສະພາແຫ່ງຊາດປະຈຳປີ 2017, ສະມາຊິກສະພາ ນິຕິບັນຍັດໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ໜ່ວຍງານຕຸລາການດຳເນີນການສືບສວນສອບສວນກໍລະນີທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນດຳ ເນີນ ການຈັບກຸມໂດຍບໍ່ມີໝາຍຈັບ, ແລະ ຕໍ່ກັບພະນັກງານໄອຍະການປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ເມີນເສີຍຕໍ່ເຫດການດັ່ງກ່າວ.

ການກັກຂັງກ່ອນການພິຈາລະນາຄະດີ: ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີການຄຸມຂັງ ໂດຍບໍ່ມີການພິຈາລະນາຄະດີ ເປັນເວລາໜຶ່ງປີ. ໄລຍະເວລາຂອງການຄຸມຂັງໂດຍປາສະຈາກການຮັບຟັງການຕັດສິນ ຫຼື ຂໍ້ກ່າວຫາຢ່າງເປັນທາງການກໍ່ຈຳກັດຢູ່ໃນໄລຍະ ໜຶ່ງປີເຊັ່ນດຽວກັນ. ມີລາຍງານວ່າ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດໄດ້ພະຍາຍາມທີ່ຈະຮັບປະກັນວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ນຳ

ເອົານັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງທັງໝົດ ເຂົ້າສູ່ຂະບວນການຕັດສິນຄະດີພາຍໃນກຳນົດເວລາໜຶ່ງປີ, ແຕ່ບາງຄັ້ງເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກໍລະເລີຍຕໍ່ຂໍ້ກຳນົດດັ່ງກ່າວ, ໂດຍການກ່າວອ້າງເຖິງຄວາມໝັກໝ່ວງຂອງວຽກງານ; ຈຳນວນທີ່ແທ້ຈິງຂອງຜູ້ທີ່ຖືກກັກຂັງເກີນກ່ວາໜຶ່ງປີ ບໍ່ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກຢ່າງແນ່ນອນ.

ຈ. ການປະຕິເສດຕໍ່ການເປີດເຜີຍການຕັດສິນຄະດີທີ່ຍຸຕິທຳຕໍ່ສັງຄົມ

ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ມີໜ່ວຍງານຕຸລາການອິດສະຫຼະ, ແຕ່ການສັ່ນລາດບັງຫຼວງ ແລະ ຜູ້ພິພາກສາດຳເນີນການໂດຍການລະເວັ້ນໂທດຍັງຄົງສືບຕໍ່ເປັນບັນຫາ. ມີລາຍງານວ່າ ຜູ້ພິພາກສາບາງຄົນມີການພົວພັນກັບການຮັບສິນບິນ. ຂອບກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີທະນາຍຈຳເລີຍ, ການກວດສອບຫຼັກຖານ ແລະ ຂໍ້ສັນນິຖານຕໍ່ຄວາມບໍລິສຸດ. ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີບົດບັນຍັດເຫຼົ່ານີ້ແລ້ວ, ພາຍໃນປະເທດຍັງມີການພັດທະນາລະບົບຍຸຕິທຳທາງການອີກ. ຜູ້ພິພາກສາມັກຈະຕັດສິນຄວາມຜິດ ຫຼື ຄວາມບໍລິສຸດກ່ອນການພິຈາລະນາຄະດີ ໂດຍພວກເຂົາຈະອີງໃສ່ບົດລາຍງານການສືບສວນສອບສວນຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ ຕຳຫຼວດ ຫຼື ຂອງໄອຍະການ. ນະໂຍບາຍທີ່ມັກຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງສຳລັບການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແລະ ຍັງຄົງສືບຕໍ່ ນຳໃຊ້ແມ່ນ “ນະໂຍບາຍຄວາມປອງດອງຂອງບ້ານ” ຫຼື “ນະໂຍບາຍບ້ານປອດຄະດີ” ເຊິ່ງເປັນການບັນທອນບ້ານທີ່ຈະນຳສິ່ງຄະດີຕ່າງໆໄປຍັງລະບົບຍຸຕິທຳທາງການໃນຂັ້ນທີ່ສູງຂຶ້ນ ແລະ ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວຍັງໃຫ້ສິ່ງຈູງໃຈແກ່ອຳນາດການປົກຄອງຂັ້ນບ້ານທີ່ສາມາດແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງຕາມກົດໝາຍພາຍໃນໜ່ວຍງານໄກ່ເກ່ຍຂັ້ນບ້ານ. ບັນດານາຍບ້ານບໍ່ແມ່ນທະນາຍຄວາມ ຫຼື ຜູ້ພິພາກສາ, ແລະ ພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມທາງດ້ານກົດໝາຍ. ຜູ້ກະທຳຜິດສ່ວນໃຫຍ່ເລືອກທີ່ຈະບໍ່ມີທະນາຍຄວາມ ຫຼື ຕົວແທນທີ່ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມ ເນື່ອງຈາກມີການຮັບຮູ້ໂດຍທົ່ວໄປວ່າ ນະທາຍຄວາມບໍ່ສາມາດມີອິດທິພົນໃດໆຕໍ່ຄຳຕັດສິນຂອງສານ.

ຂັ້ນຕອນການພິຈາລະນາຕັດສິນຄະດີ

ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ສິດໃນການຖືກພິຈາລະນາຕັດສິນຄະດີຢ່າງເປັນທຳ ແລະ ເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະ ເຖິງວ່າສານຈະບໍ່ຄ່ອຍສະໜັບສະໜູນສິດດັ່ງກ່າວກໍຕາມ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ຈຳເລີຍມີຂໍ້ສັນນິຖານຂອງການເປັນຜູ້ບໍລິສຸດ. ການຕັດສິນຄະດີທັງໝົດ ລວມທັງຄະດີອາຍາ ແມ່ນໃນຮູບແບບການທົດສອບສົມມຸດຕິຖານເບື້ອງຕົ້ນຂອງຂໍ້ກ່າວຫາ ແລະ ທົບທວນຫຼັກຖານ. ຈຳເລີຍບໍ່ມີສິດທາງດ້ານກົດໝາຍທີ່ຈະຮູ້ໄດ້ຢ່າງທັນການ ແລະ ລະອຽດກ່ຽວກັບການວາງຂໍ້ກ່າວຫາຕໍ່ພວກເຂົາ, ແຕ່ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ແຈ້ງໃຫ້ບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຊາບກ່ຽວກັບສິດທິຂອງພວກເຂົາ. ການຕັດສິນຄະດີແມ່ນເປີດເຜີຍຕໍ່ສາທາລະນະ, ນອກຈາກກໍລະນີທີ່ກ່ຽວພັນກັບບາງປະເພດຂອງກົດໝາຍຄອບຄົວ ຫຼື ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງຊາດ, ຄວາມລັບຂອງລັດຖະບານ, ຫຼື ທີ່ກ່ຽວພັນກັບເດັກນ້ອຍທີ່ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 16 ປີ.

ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ຈຳເລີຍມີສິດທີ່ຈະປົກປ້ອງຕົນເອງດ້ວຍການຊ່ວຍເຫຼືອຂອງທະນາຍຄວາມ ຫຼື ບຸກຄົນອື່ນໆ, ແຕ່ທະນາຍຄວາມທີ່ມີຄຸນນະວຸດຍັງເປັນທີ່ຂາດເຂີນຢູ່. ບາງຄັ້ງຄາວ, ທະນາຍຄວາມກໍບໍ່ໃຫ້ຄວາມສົນໃຈທີ່ຈະປົກປ້ອງຄະດີທີ່ມີຄວາມລະອຽດອ່ອນ ເພາະຍ້ານກົວຕໍ່ການຖືກຕອບໂຕ້ໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ທ້ອງຖິ່ນ. ທະນາຍຝ່າຍຈຳເລີຍອາດຈະປະກົດຕົວໃນລະຫວ່າງການຕັດສິນຄະດີ, ແຕ່ບົດບາດຂອງເຂົາບໍ່ໄດ້ສະແດງກິລິຍາໂຕ້ຕອບໃດໆ ມີພຽງການຂໍຮ້ອງສານໃຫ້ຄວາມເອື້ອເຟື້ອໃນການພິຈາລະນາຕັດສິນ ຫຼື ຂໍອຸທອນໃນເລື່ອງວິຊາການ, ບໍ່ໄດ້ໂຕ້ແຍ່ງກ່ຽວກັບຄະດີ, ຂໍເຫດຜົນທາງດ້ານຫຼັກຖານ ຫຼື ການດຳເນີນການທີ່ເປັນການປົກປ້ອງຢ່າງແທ້ຈິງຕໍ່ລູກຄວາມ. ໜ່ວຍງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສະໜອງທະນາຍຝ່າຍຈຳເລີຍບິນພື້ນຖານຄຳໃຊ້ຈ່າຍຂອງລັດຖະບານພຽງແຕ່ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນຄະດີທີ່ກ່ຽວພັນກັບເດັກນ້ອຍ, ຄະດີທີ່ມີ

ຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ອາດຈະມີການຕັດສິນຈຳຄຸກຕະຫຼອດຊີວິດ ຫຼື ປະຫານຊີວິດ ແລະ ຄະດີທີ່ຖືກພິຈາລະນາວ່າມີຄວາມ ຊັບຊ້ອນສູງເຊັ່ນ: ຄະດີທີ່ມີການພົວພັນກັບຊາວຕ່າງຊາດ. ບໍ່ມີສິດທິທາງກົດໝາຍຕໍ່ກັບການມີເວລາ ແລະ ສິ່ງອ່ານວຍ ຄວາມສະດວກຢ່າງພຽງພໍເພື່ອກະກຽມການປົກປ້ອງ.

ລັດຖະບານອະນຸຍາດໃຫ້ນາຍພາສາ ໄດ້ອະທິບາຍຄວາມໝາຍຂອງກົດໝາຍ ແລະ ສິດທິຂອງຈຳເລີຍຕໍ່ພົນລະເມືອງທີ່ ເປັນຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ ແລະ ຊາວຕ່າງຊາດຜູ້ທີ່ບໍ່ສາມາດສື່ສານພາສາລາວໄດ້. ນາຍພາສາໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງໂດຍອີງໃສ່ລະບົບ ຄ່າທຳນຽມສານ ເຊິ່ງສານຈະສິ່ງຕໍ່ຄ່າດັ່ງກ່າວໃຫ້ຈຳເລີຍ.

ຜູ້ຕ້ອງຫາອາດຈະມີຜູ້ໃດຜູ້ໜຶ່ງຊ່ວຍເຂົ້າເຈົ້າໃນການກະກຽມສ່ວນທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ ແລະ ຕິດຕາມເຂົ້າເຈົ້າມາໃນ ສະຖານທີ່ຕັດສິນຄະດີ, ແຕ່ມີພຽງຈຳເລີຍເທົ່ານັ້ນ ທີ່ຈະຂຶ້ນໃຫ້ປາກຄຳຕໍ່ສານໃນການຕັດສິນຄະດີອາຍາ. ຈຳເລີຍອາດຈະ ຖາມຄຳຖາມ, ສະເໜີພະຍານ, ແລະ ສະແດງຫຼັກຖານໃນນາມຕົນເອງໄດ້. ຈຳເລີຍອາດຈະປະຕິເສດທີ່ຈະເບີກຄວາມ ເຖິງ ວ່າບາງຄັ້ງຄາວເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ກຳນົດບົດລົງໂທດທີ່ໜັກຂຶ້ນສຳລັບຜູ້ຕ້ອງຫາທີ່ບໍ່ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື. ຈຳເລີຍມີສິດທີ່ຈະ ຄັດຄ້ານຂໍ້ກ່າວຫາທີ່ຖືກຍື່ນຟ້ອງຕໍ່ເຂົ້າເຈົ້າ ແຕ່ບໍ່ມີສິດທີ່ຈະຂໍອຸທອນ.

ນັກໂທດ ແລະ ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງໃນຄະດີການເມືອງ

ບໍ່ມີສະຖິຕິທາງການ ຫຼື ຂໍ້ມູນຕົວເລກທີ່ໜ້າເຊື່ອຖືກ່ຽວກັບຈຳນວນຂອງນັກໂທດການເມືອງ, ແຕ່ມີອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງ ຄົມ ແລະ ສື່ມວນຊົນສາກົນຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບນັກໂທດການເມືອງຈຳນວນສາມຄົນ. ສານອາຍາໄດ້ຕັດສິນ ລົງໂທດ ສົມພອນ ພິມມະສອນ, ສຸກັນ ໃຈທາດ ແລະ ລອດຄຳ ທຳມະວິງ ໃນເດືອນມີນາ 2017 ໂດຍການຕັດ ອິດສະຫຼະພາບເປັນເວລາ 20, 16 ແລະ 12 ປີ ຕາມລຳດັບ ໂດຍມີຫຼາຍຂໍ້ຫາ ລວມທັງຂໍ້ຫາການກະບົດ, ໂຄສະນາຕ້ານ ລັດຖະບານ ແລະ ການຊຸມນຸມໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອກໍ່ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ.

ຂັ້ນຕອນພິຈາລະນາ ແລະ ຕັດສິນຄະດີທາງແພ່ງ ແລະ ການແກ້ໄຂ

ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ຄະນະຕຸລາການມີອິດສະຫຼະ ໃນການດຳເນີນການຕັດສິນກ່ຽວກັບຄະດີແພ່ງ, ແຕ່ການບັງຄັບໃຊ້ຄຳສັ່ງ ສານຍັງຄົງເປັນບັນຫາຢູ່. ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງອາດຈະສະແຫວງຫາການແກ້ໄຂ ຫຼື ການຊົດໃຊ້ຄ່າເສຍຫາຍສຳລັບການລະເມີດ ສິດທາງແພ່ງ ຫຼື ສິດທິທາງການເມືອງໃນສານອາຍາ ຫຼື ສະແຫວງຫາການແກ້ໄຂທາງດ້ານການບໍລິຫານຈາກສະພາແຫ່ງ ຊາດ. ບຸກຄົນອາດຈະສະແຫວງຫາການແກ້ໄຂ ຫຼື ຊົດໃຊ້ການຖືກລ່ວງລະເມີດສິດທິທາງສັງຄົມ ແລະ ສິດທິທາງດ້ານ ວັດທະນະທຳໃນສານແພ່ງ.

ສ. ການແຊກແຊງທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຕໍ່ສິດທິສ່ວນບຸກຄົນ, ຄອບຄົວ, ທີ່ພັກອາໄສ ຫຼື ການຕິດຕໍ່ສື່ສານທາງຈິດໝາຍ ແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍໂດຍພະລະການ

ຕາມທຳມະດາ, ກົດໝາຍຫ້າມການກະທຳດັ່ງກ່າວ, ລວມທັງສິດໃນການສື່ສານທາງຈິດໝາຍ, ໂທລະສັບ ແລະ ການຕິດ ຕໍ່ສື່ສານທາງອິເລັກໂຕຼນິກ, ແຕ່ລັດຖະບານຍັງຄົງສືບຕໍ່ນຳໃຊ້ມາດຕະການຍົກເວັ້ນກົດໝາຍ ເພື່ອວັດຖຸປະສົງດ້ານຄວາມ ໜັ້ນຄົງ ໃນເວລາທີ່ຮັບຮູ້ວ່າມີໄພຄຸກຄາມຕໍ່ຄວາມໜັ້ນຄົງ.

ກົດໝາຍທ້າມການກວດຄົ້ນ ແລະ ອາຍັດຊັບແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ. ເຖິງແມ່ນກົດໝາຍໄດ້ກຳນົດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດຕ້ອງມີໃບອະນຸຍາດກວດຄົ້ນຈາກໄອຍະການ ຫຼື ຄະນະຜູ້ພິພາກສາ, ແຕ່ໃນພາກປະຕິບັດ ຕໍາຫຼວດບໍ່ໄດ້ຂໍໃບອະນຸຍາດດັ່ງກ່າວກ່ອນ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ. ກົດໝາຍດ້ານຄວາມໝັ້ນຄົງອະນຸຍາດໃຫ້ລັດຖະບານສາມາດຕິດຕາມການເຄື່ອນໄຫວຂອງລາຍບຸກຄົນ ແລະ ການຕິດຕໍ່ສື່ສານສ່ວນຕົວ, ລວມທັງການຕິດຕໍ່ສື່ສານຜ່ານທາງໂທລະສັບມືຖື ແລະ ທາງອີເມລ໌ (ເບິ່ງພາກທີ 2.ກ. ເພີ່ມຕື່ມ).

ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ດຳເນີນການຕິດຕາມການເຄື່ອນໄຫວຂອງພົນລະເມືອງຜ່ານເຄືອຂ່າຍເວີລະວັງ ເຊິ່ງລວມມີໜ່ວຍງານຕໍາຫຼວດລັບ. ໜ່ວຍງານກອງຫຼອນໃນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ເຂດຊົນນະບົດທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ພາຍໃຕ້ການຊີ້ນຳຂອງອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ ແລະ ຕໍາຫຼວດທ້ອງຖິ່ນ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຮ່ວມກັນໃນການຮັກສາຄວາມເປັນລະບຽບຮຽບຮ້ອຍໃນສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງລາຍງານກ່ຽວກັບບຸກຄົນ “ທີ່ບໍ່ເພິ່ງປາດຖະໜາ” ໃຫ້ຕໍາຫຼວດ. ສະມາຊິກຂອງອົງການຈັດຕັ້ງແຖວໜ້າຂອງ ພປປລ ເຊັ່ນ: ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ, ສູນກາງຊາວໜຸ່ມລາວ ແລະ ແນວລາວສ້າງຊາດ ກໍ່ໄດ້ດຳເນີນການຕິດຕາມການເຄື່ອນໄຫວຂອງພົນລະເຮືອນເຊັ່ນກັນ.

ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ປະຊາຊົນສາມາດແຕ່ງດອງກັບຄົນຕ່າງປະເທດໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອໄດ້ຮັບອະນຸຍາດຈາກລັດຖະບານກ່ອນເທົ່ານັ້ນ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ອາດຈະເລີກລື່ມການແຕ່ງດອງທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ແລະ ທັງສອງຝ່າຍຈະຖືກຈັບກຸມ ແລະ ປັບໄໝ. ຕາມທຳມະດາ, ລັດຖະບານຈະອະນຸຍາດໃຫ້ແຕ່ງດອງ, ແຕ່ຂຶ້ນຕອນ ແລະ ຂະບວນການແມ່ນຊັກຊ້າ ແລະ ຫຍຸ້ງຍາກ ເຊິ່ງເປັນການສ້າງເງື່ອນໄຂໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ສວຍໂອກາດໃນການຮຽກຮ້ອງສິນບິນ. ການຢູ່ຮ່ວມກັນກັບຄົນຕ່າງຊາດໂດຍບໍ່ໄດ້ແຕ່ງດອງກັນກ່ອນ ຖືວ່າຜິດກົດໝາຍ, ເຖິງແມ່ນວ່າບົດບັນຍັດດັ່ງກ່າວບໍ່ຄ່ອຍມີການບັງຄັບໃຊ້, ແລະ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຝ່າຍລາວຈະເປັນຜູ້ຮ້ອງຟ້ອງກ່ຽວກັບຄວາມບໍ່ຍຸຕິທຳ.

ພາກທີ 2. ການເຄົາລົບຕໍ່ສິດເສລີພາບຂອງພົນລະເມືອງ, ລວມທັງ:

ກ. ສິດເສລີພາບໃນການສະແດງອອກ, ລວມທັງສິດເສລີພາບຂອງນັກຂ່າວ

ກົດໝາຍກຳນົດສິດເສລີພາບຂອງພົນລະເມືອງໃນການສະແດງອອກ, ລວມທັງສິດເສລີພາບຂອງນັກຂ່າວ, ແຕ່ລັດຖະບານຍັງຈຳກັດການປາກເວົ້າ ແລະ ຂົດຂຽນກ່ຽວກັບປະເດັນການເມືອງຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ແລະ ຍັງທຳມະການຕໍານິວິຈານຂອງສັງຄົມ ທີ່ເຫັນວ່າມັນເປັນການທຳລາຍຊື່ສຽງຂອງຕົນ.

ສິດເສລີພາບໃນການສະແດງອອກ: ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ພົນລະເມືອງມີສິດໃນການຕໍານິວິຈານລັດຖະບານ ແຕ່ທຳມະການໃສ່ຮ້າຍປ້າຍສີຕໍ່ພາກລັດ, ສ້າງເລື່ອງບິດເບືອນຕໍ່ນະໂຍບາຍຂອງພັກ ຫຼື ລັດຖະບານ, ຍຸແຍ່ສ້າງຄວາມບໍ່ເປັນລະບຽບ, ຫຼື ການໂຄສະນາຂໍ້ມູນເພື່ອບັນທອນຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ຊື່ສຽງຂອງລັດຖະບານ.

ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້ດຳເນີນການກວດກາການສະແດງອອກຂອງພວກຕົນຢ່າງເປັນປົກກະຕິ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນພາຍຫຼັງທີ່ມີການຫາຍຕົວໄປຂອງບຸກຄົນຜູ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ຜູ້ເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນລະດັບສາກົນ ໃນປີ 2012. ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານຈຳນວນໜຶ່ງລາຍງານວ່າ ພົນລະ

ເມືອງໄດ້ຮັບການບອກສອນຕັ້ງແຕ່ເປົ້າໄວວ່າ ບໍ່ໃຫ້ວິຈານລັດຖະບານ.

ສິດເສລີພາບຂອງນັກຂ່າວ ແລະ ສົມວນຊົນ: ລັດຖະບານເປັນເຈົ້າຂອງ ແລະ ຄວບຄຸມສຳນັກພິມ ແລະ ລະບົບສື່ສານ ມວນຊົນທາງອິເລັກໂຕຣນິກພາຍໃນປະເທດທັງໝົດ. ໜ່ວຍງານຂ່າວທ້ອງຖິ່ນຕ້ອງເຜີຍແຜ່ຂ່າວສານທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານ. ລັດຖະບານໄດ້ອະນຸຍາດໃຫ້ພິມເຜີຍແຜ່ວາລະສານຂອງເອກະຊົນທີ່ບໍ່ມີເນື້ອຫາທາງການ ເມືອງ, ລວມທັງບັນດາວາລະສານທີ່ນຳສະເໜີກ່ຽວກັບເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ການຄ້າ. ຕາມກົດໝາຍ, ໜ່ວຍງານສື່ ຂອງຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງສົ່ງບົດຂ່າວຂອງຕົນໃຫ້ລັດຖະບານກ່ອນການພິມເຜີຍແຜ່; ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍ່ໄດ້ບັງ ຄັບໃຊ້ການຄວບຄຸມດັ່ງກ່າວນີ້. ລັດຖະບານບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງຂ່າວຂອງຕ່າງປະເທດ ເຂົ້າມາຕັ້ງສຳນັກງານຂອງ ຕົນຢູ່ພາຍໃນປະເທດ, ນອກຈາກສຳນັກງານຂ່າວຂອງປະເທດເພື່ອນບ້ານທີ່ເປັນຄອມມູນິດ ເຊັ່ນ: ຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ.

ເຖິງແມ່ນວ່າການກະຈາຍຂ່າວທາງໂທລະພາບ ແລະ ວິທະຍຸພາຍໃນປະເທດຈະຖືກຄວບຄຸມຢ່າງໃກ້ຊິດໂດຍລັດຖະບານ ແຕ່ລັດຖະບານກໍບໍ່ໄດ້ແຊກແຊງການກະຈາຍຂ່າວຈາກຕ່າງປະເທດ. ພົນລະເມືອງສາມາດເຂົ້າເຖິງສະຖານີສາກົນຜ່ານໂທ ລະພາບລະບົບດາວທຽມ ແລະ ສາຍເຄເບິນໄດ້ຕະຫຼອດ 24 ຊົ່ວໂມງ. ລັດຖະບານກຳນົດໃຫ້ພົນລະເມືອງຜູ້ທີ່ເປັນເຈົ້າ ຂອງເຄື່ອງຮັບສັນຍານດາວທຽມ ລົງທະບຽນສຳລັບເຄື່ອງຮັບສັນຍານໂທລະພາບຜ່ານດາວທຽມ ແລະ ຈ່າຍຄ່າທຳນຽມ ແບບຄັ້ງດຽວ, ສ່ວນໃຫຍ່ກໍເປັນມາດຕະການສ້າງລາຍຮັບ ແຕ່ກໍບໍ່ໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມໃນການຂັດຂວາງການນຳໃຊ້ແຕ່ ຢ່າງໃດ.

ລັດຖະບານຈຳກັດການເຄື່ອນໄຫວຂອງນັກຂ່າວທັງສີພິມຈາກຕ່າງປະເທດ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ປະຕິເສດ ແລະ ບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ນັກ ຂ່າວຕ່າງປະເທດເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຂ່າວສານຢ່າງເປັນອິດສະຫຼະ, ແລະ ໃນຊ່ວງເວລາທີ່ພວກເຂົາເຄື່ອນໄຫວ ພວກເຂົາ ຕ້ອງເດີນທາງ ໂດຍມີເຈົ້າໜ້າທີ່ຕິດຕາມໄປນຳຢ່າງເປັນທາງການ.

ການກວດກາບົດ ຫຼື ຂໍ້ຈຳກັດດ້ານເນື້ອໃນ: ເຈົ້າໜ້າທີ່ຈະທຳການກວດສອບເນື້ອໃນຂອງທຸກໆບົດຄວາມທີ່ພິມລົງໃນວາ ລະສານຂອງເອກະຊົນ ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ມີການຈັດພິມໄປແລ້ວ ແລະ ສາມາດປັບໄໝລົງໂທດຕໍ່ບົດຄວາມທີ່ບໍ່ກົງກັບການອະ ນຸຍາດຂອງລັດຖະບານ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ສຳນັກພິມຕ່າງໆ ແລະ ນັກຂ່າວທັງສີພິມ/ວາລະສານ ຮູ້ວ່າ ເນື້ອໃນຂ່າວອັນໃດ ຂອງຕົນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການອະນຸມັດຈາກລັດຖະບານໃຫ້ພິມເຜີຍແຜ່, ສະນັ້ນ ພວກເຂົາຈຶ່ງດຳເນີນການກວດກາເນື້ອໃນ ບົດຄວາມຕ່າງໆດ້ວຍຕົນເອງກ່ອນ. ກົມສື່ສານມວນຊົນຂອງກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນາທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ບໍ່ໄດ້ ຍືນຍັນວ່າ ພາຍໃນປີນີ້ ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ປະຕິເສດການອະນຸມັດການພິມເຜີຍແຜ່ບົດຂ່າວໃດໜຶ່ງຫຼືບໍ່.

ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ຫ້າມການເຜີຍແຜ່ສື່ ຫຼື ເອກະສານຕ່າງໆທີ່ເຫັນວ່າບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ຈະສ້າງຄວາມເສື່ອມເສຍຕໍ່ວັດທະນະທຳ ຂອງຊາດ, ຫຼື ມີຄວາມລະອຽດອ່ອນທາງການເມືອງ. ໃນກໍລະນີທີ່ພົບວ່າ ມີບຸກຄົນໃດກະທຳຄວາມຜິດໃນການກະຈາຍສື່ ທີ່ເຫັນວ່າມີລັກສະນະສ້າງຄວາມເສື່ອມເສຍໃຫ້ແກ່ວັດທະນະທຳຂອງຊາດແມ່ນຈະຖືກປັບໄໝຕັ້ງແຕ່ 1 ຫາ 3 ເທົ່າຂອງ ມູນຄ່າສື່ທີ່ເຜີຍແຜ່ດັ່ງກ່າວ ຫຼື ຈະຖືກຕັດອິດສະຫຼະພາບເປັນເວລາໜຶ່ງປີ.

ສິດເສລີພາບໃນການນຳໃຊ້ອິນເຕີເນັດ

ລັດຖະບານຄຸ້ມຄອງການບໍລິການອິນເຕີເນັດພາຍໃນປະເທດ ແລະ ດຳເນີນການຕິດຕາມກວດສອບການນຳໃຊ້ອິນເຕີເນັດ

ເປັນແຕ່ລະໄລຍະ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ກົດກັນການເຂົ້າເຖິງເວັບໄຊຕ່າງໆ. ລັດຖະບານເປັນຜູ້ດູແລພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການຈະລາຈອນຂອງລະບົບອິນເຕີເນັດທັງໝົດຜ່ານປະຕູດຽວ ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ສາມາດກວດກາ ແລະ ຈຳກັດເນື້ອຫາໄດ້, ເຖິງແມ່ນວ່າຄວາມສາມາດທາງດ້ານເຕັກນິກຂອງທາງພາກລັດໃນການຕິດຕາມກວດສອບ ການນຳໃຊ້ອິນເຕີເນັດແມ່ນມີຄວາມຈຳກັດກໍ່ຕາມ. ຄະນະກຳມະການແຫ່ງຊາດດ້ານການຄຸ້ມຄອງລະບົບອິນເຕີເນັດທີ່ຢູ່ ພາຍໃຕ້ການຊີ້ນຳຂອງສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ເປັນຜູ້ບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງລະບົບອິນເຕີເນັດທັງໝົດ. ຄະນະກຳມະ ການດັ່ງກ່າວໄດ້ກຳນົດໃຫ້ຜູ້ສະໜອງການບໍລິການດ້ານອິນເຕີເນັດຕ້ອງສົ່ງບົດລາຍງານປະຈຳໄຕມາດ ແລະ ເຊື່ອມລະບົບ ຈະລາຈອນເຄືອຄ່າຍອິນເຕີເນັດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ ເພື່ອຄວາມສະດວກໃນການຕິດຕາມກວດກາ.

ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍອາຊະຍາກຳທາງຄອມພິວເຕີ ກຳນົດບົດລົງໂທດທາງອາຍາຕໍ່ຜູ້ລະເມີດ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ ຂອງຜູ້ນຳໃຊ້ອື່ນໆຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ບຸກຄົນຕ້ອງລົງທະບຽນໃນເວັບໄຊສື່ສັງຄົມ ດ້ວຍຊື່ເຕັມຂອງ ພວກເຂົາ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເປັນການຍາກໃນການແຊຣ໌ບົດຂ່າວຕ່າງໆ ຫຼື ຂໍ້ມູນອື່ນໆໂດຍການບໍ່ລະບຸຊື່. ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ດຳເນີນ ການຄຸມຕົວຢ່າງໜ້ອຍໜຶ່ງຄົນ ເນື່ອງຈາກຜູ້ກ່ຽວໄດ້ດຳເນີນການໂພສທໍາວິຈານເລັກນ້ອຍກ່ຽວກັບການຮັບມືຂອງ ລັດຖະບານຕໍ່ກັບສະຖານະການເຂື່ອນແຕກທີ່ເປັນເຫດໃຫ້ຫຼາຍພັນຄົນຕ້ອງພັດພາກຈາກທີ່ຢູ່ອາໄສ.

ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ບອກໃຫ້ເຈົ້າຂອງເວັບໄຊສື່ສັງຄົມ ຢຸດຕິການໂພສທໍາເລື່ອງລາວທີ່ທາງເຈົ້າໜ້າທີ່ເຫັນວ່າເປັນການວິຈານນະ ໂຍ ບາຍຂອງລັດຖະບານ ລວມທັງການໂພສທໍາກ່ຽວກັບການແກ້ໄຂຂອງລັດຖະບານຕໍ່ກັບເຫດການນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ການສໍ້ລາດ ບັງຫຼວງ. ໃນປີ 2017, ລັດຖະບານໄດ້ຕັດສິນລົງໂທດນັກເຄື່ອນໄຫວຫຼາຍຄົນ ໂດຍອີງໃສ່ການນຳໃຊ້ເຟສບຸກຂອງພວກ ເຂົາເພື່ອວິຈານລັດຖະບານ ໃນເວລາທີ່ພວກເຂົາອາໄສຢູ່ໃນປະເທດໄທ (ເບິ່ງພາກທີ 1. ຈ).

ກົດໝາຍຫ້າມການເຜີຍແຜ່ເນື້ອຫາສະເພາະໃດໜຶ່ງລົງທາງອິນເຕີເນັດເຊັ່ນ: ຖະແຫຼງການຫຼອກລວງ, ແລະ ຖະແຫຼງການ ຫຼື ຂ່າວສານຕ່າງໆທີ່ມີລັກສະນະເປັນການຕໍ່ຕ້ານພັກ. ກະຊວງໄປສະນີ, ໂທລະຄົມມະນາຄົມ ແລະ ການສື່ສານມີອຳນາດ ໃນການຊີ້ນຳຜູ້ສະໜອງການບໍລິການເຄືອຂ່າຍອິນເຕີເນັດ ໃຫ້ຍົກເລີກການບໍລິການໃຫ້ແກ່ຜູ້ນຳໃຊ້ທີ່ຖືກພົບວ່າມີການລະ ເມີດຕໍ່ດຳລັດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ຍັງມີປະຊາຊົນທີ່ທຸກຍາກ ແລະ ຢູ່ເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກຈຳນວນຫຼາຍທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງອິນເຕີເນັດ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຂອງ ສະຫະພັນໂທລະຄົມມະນາຄົມສາກົນ (International Telecommunication Union), ໃນປີ 2017 ມີປະຊາ ກອນ ປະມານ 25% ເຂົ້າເຖິງອິນເຕີເນັດ.

ສິດເສລີພາບທາງວິຊາການ ແລະ ກົດຈະກຳທາງວັດທະນາທຳ

ກົດໝາຍກຳນົດສິດເສລີພາບທາງວິຊາການ, ແຕ່ລັດຖະບານໄດ້ກຳນົດຂໍ້ຈຳກັດຕ່າງໆ. ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາໄດ້ ມີການຄຸ້ມຄອງຢ່າງໃກ້ຊິດຕໍ່ຫຼັກສູດການສຶກສາ, ລວມທັງໃນໂຮງຮຽນ ແລະ ວິທະຍາໄລເອກະຊົນຕ່າງໆ.

ນັກວິຊາການທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ທີ່ຕ້ອງການດຳເນີນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຢູ່ພາຍໃນປະເທດ ອາດຈະພົບກັບ ບັນຫາທາງດ້ານຂໍ້ຈຳກັດໃນການເດີນທາງ, ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ແລະ ສິ່ງພິມຕ່າງໆ. ລັດຖະບານກຳນົດໃຫ້ມີການສະ ເໜີຂໍອະນຸຍາດເດີນທາງອອກນອກປະເທດ ແລະ ກິນໂກຕ່າງໆ ສຳລັບພະນັກງານວິຊາການຂອງລັດ ທີ່ຈະເດີນທາງໄປຕ່າງ

ປະເທດເພື່ອການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຫຼື ເພື່ອຮັບເອົາທຶນການສຶກສາ.

ລັດຖະບານກຳນົດລະບຽບການໃນການສົ່ງບັນທຶກພິມຮູບເງົາ ແລະ ບົດເພງຕ່າງໆ ທີ່ຜະລິດຢູ່ໃນສະຖານີຂອງລັດເພື່ອການກວດສອບຢ່າງເປັນທາງການ. ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນາທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ພະຍາຍາມຄວບຄຸມ ແລະ ຈຳກັດການເຜີຍແຜ່ວັດທະນາທຳຂອງໄທທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ເພງ ແລະ ວົງການບັນເທີງຂອງລາວ, ແຕ່ຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວກໍ່ມີຜົນພຽງເລັກໜ້ອຍເທົ່ານັ້ນ.

ຂ. ເສລີພາບໃນການຊຸມນຸມຢ່າງສະຫງົບ ແລະ ການເຕົ້າໂຮມສະມາຄົມ

ກົດໝາຍວາງຂໍ້ຈຳກັດຕໍ່ສິດເສລີພາບໃນການຊຸມນຸມຢ່າງສັນຕິ ແລະ ການເຕົ້າໂຮມສະມາຄົມ, ແລະ ລັດຖະບານຍັງຄົງສືບຕໍ່ຈຳກັດສິດທິທາງດ້ານນີ້.

ສິດເສລີພາບໃນການຊຸມນຸມຢ່າງສັນຕິ

ກົດໝາຍຫ້າມການເຂົ້າໂຮມຊຸມນຸມເພື່ອປະທ້ວງ, ເດີນຂະບວນຕໍ່ຕ້ານ ຫຼື ການກະທຳໃດທີ່ສ້າງຄວາມວຸ້ນວາຍ ຫຼື ຄວາມບໍ່ມີສະຖຽນລະພາບທາງສັງຄົມ. ການເຂົ້າຮ່ວມການເຄື່ອນໄຫວກົດຈະກຳດັ່ງກ່າວແມ່ນຈະຖືກລົງໂທດໂດຍການຕັດອິດສະຫຼະພາບສູງສຸດທ້າວ; ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ກໍ່ບໍ່ໄດ້ຖືກບັງຄັບໃຊ້ຢ່າງເຂັ້ມງວດ. ຕົວຢ່າງ: ໃນເດືອນຕຸລາ 2017 ມີຝູງຊົນຈຳນວນເກືອບ 2,000 ຄົນ ຮ່ວມຕົວກັນເພື່ອປະທ້ວງຢູ່ນອກອາຄານຂອງບໍລິສັດການເງິນແຫ່ງໜຶ່ງ ທີ່ຖືກຂໍ້ຫາວ່າຫຼອກລວງຜູ້ລົງທຶນ; ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດໄດ້ເຂົ້າແຊກແຊງໂດຍການຄຸມຕົວຜູ້ບໍລິຫານຂອງບໍລິສັດ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ຄຸມຕົວຜູ້ປະທ້ວງ.

ສິດເສລີພາບໃນການຈັດຕັ້ງສະມາຄົມ

ລັດຖະບານໄດ້ນຳໃຊ້ກົດໝາຍທີ່ຈຳກັດສິດທິຂອງພົນລະເມືອງໃນການຈັດຕັ້ງ ແລະ ເຂົ້າຮ່ວມສະມາຄົມຕ່າງໆ. ຕົວຢ່າງ: ການສ້າງຕັ້ງກຸ່ມການເມືອງອື່ນໆ ນອກເໜືອຈາກອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດຈາກ ພປປລ ແມ່ນຖືກຫ້າມ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ບາງຄັ້ງລັດຖະບານພະຍາຍາມທີ່ຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ການເປັນສະມາຊິກຄະນະກຳມະການຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ແລະ ບັງຄັບໃຫ້ບາງອົງການຕ້ອງປ່ຽນຊື່ດ້ວຍການຕັດບາງຄຳສັບທີ່ຖືກພິຈາລະນາວ່າເປັນເລື່ອງລະອຽດອ່ອນອອກ ເຊັ່ນຄຳວ່າ “ສິດທິ”.

ຂັ້ນຕອນໃນການຂຶ້ນທະບຽນ ຕາມປົກກະຕິແລ້ວເປັນເລື່ອງຍາກ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ກໍ່ຈຳກັດຕໍ່ຄວາມສາມາດໃນການເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ເຄື່ອນໄຫວກົດຈະກຳຂອງບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ໂດຍປາສະຈາກການແຊກແຊງ. ຕາມກົດໝາຍ, ລັດຖະບານອະນຸຍາດການຂໍຂຶ້ນທະບຽນຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ, ລວມທັງສະມາຄົມທາງເສດຖະກິດ, ສັງຄົມສິງເຄາະ, ວິຊາຊີບ, ວິຊາການ ແລະ ສະມາຄົມສ້າງສັນຕ່າງໆ ໃນລະດັບເມືອງ, ແຂວງ ຫຼື ລະດັບຊາດ ໂດຍຂຶ້ນກັບຂອບເຂດຂອງໜ້າວຽກ ແລະ ຈຳນວນສະມາຊິກ. ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ອະນຸມັດການຈັດທະບຽນຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລໃໝ່ໃດໆໃນລະດັບຊາດໃນລະຫວ່າງປີ, ແລະ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານຈຳນວນຂອງສະມາຄົມທີ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນແລ້ວ ຕັ້ງແຕ່ປີ 2015 ຄື: ມີ 147 ສະມາຄົມລະດັບຊາດທີ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນ

ຄົບຖ້ວນ, ມີ 22 ສະມາຄົມ ທີ່ກຳລັງຢູ່ໃນຮູບແບບການລົງທະບຽນແບບຊົ່ວຄາວ, ແລະ ອີກ 32 ສະມາຄົມຍັງຄົງຢູ່ໃນ ໄລຍະລໍຖ້າ. ການຈ່າຍພາສີອາກອນຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະອົງ ກອນ. ມາດຕະການທາງດ້ານພາສີອາກອນສຳລັບອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລພາຍໃນ ທີ່ ໄດ້ຮັບເງິນທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ ແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ຂາດຄວາມເປັນເອກະພາບ, ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນອີງໃສ່ບົດ ບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ໄດ້ມີການເຈລະຈາກັນແລ້ວ.

ມີອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ຈຳນວນໜຶ່ງກ່າວວ່າ ດຳລັດສະບັບທີ່ອອກໃນເດືອນສິງຫາ 2017 ທີ່ກວມລວມເຖິງ ຂະບວນການ ແລະ ຂັ້ນຕອນໃນການລົງທະບຽນຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານທີ່ຍາວຂຶ້ນ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງ ລັດອາດຈະບໍ່ແນ່ໃຈ ຫຼື ບໍ່ຮູ້ກ່ຽວກັບດຳລັດດັ່ງກ່າວ, ເປັນເຫດໃຫ້ນຳໄປສູ່ຄວາມຫຼ້າຊ້າຕໍ່ໄປອີກ. ດຳລັດຍັງໄດ້ກຳນົດວ່າ ອົງ ການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານຕ້ອງຂໍອະນຸມັດຈາກກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ເພື່ອຮັບເອົາເງິນທຶນຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ມີ ຈຳ ນວນຫຼາຍກ່ວາ 60,000 ໂດລາສະຫະລັດ. ແລະຍັງໃຫ້ອຳນາດແກ່ລັດຖະບານໃນການສະໜອງຄຳແນະນຳ ແລະ ການ ຊ່ວຍເຫຼືອ ແກ່ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ການດຳເນີນງານຂອງພວກເຂົາເຈົ້າສອດຄ່ອງ ຕາມແນວທາງນະໂຍບາຍຂອງພັກ, ກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບຫຼັກການຂອງລັດຖະບານ.

ມີກະຊວງຈຳນວນໜຶ່ງ ປະກົດວ່າ ມີທ່າທິເປີດຮັບການຮ່ວມມືກັບບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຫຼາຍຂຶ້ນ ເຊິ່ງມັນສະແດງ ອອກຜ່ານການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການເຊີນເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມໃນລະດັບກະຊວງ. ເຊັ່ນດຽວກັນ, ລັດຖະບານຍັງໄດ້ເຊື່ອເຊີນ ໃຫ້ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານເຂົ້າຮ່ວມສັງເກດການໃນກອງປະຊຸມຍ່ອຍ ແລະ ກອງປະຊຸມຄົບຄະນະ ຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ. ກົງກັນຂ້າມກັບບາດກ້າວໃນທາງບວກຕ່າງໆ, ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຍັງຄົງປະເຊີນກັບ ຄວາມທ້າທາຍໃນການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ປະກອບສ່ວນຂອງສັງຄົມຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

ຄ. ສິດເສລີພາບທາງສາສະໜາ

ເບິ່ງລາຍງານຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາກ່ຽວກັບ *ສິດເສລີພາບທາງສາສະໜາສາກົນ* ທີ່ເວັບໄຊທ໌ www.state.gov/religiousfreedomreport/.

ງ. ສິດເສລີພາບໃນການເຄື່ອນໄຫວ

ລັດຖະບານນຳໃຊ້ກົດໝາຍເພື່ອຈຳກັດສິດເສລີພາບໃນການເຄື່ອນໄຫວໄປມາພາຍໃນປະເທດ, ເດີນທາງໄປຕ່າງປະເທດ, ການຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການສົ່ງຕົວກັບຄືນ. ລັດຖະບານໄດ້ມີການຮ່ວມມືກັບອົງການຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ຂອງອົງການສະ ຫະປະຊາຊາດເພື່ອຜູ້ລີ້ໄພ (UNHCR), ແລະ ຮ່ວມມືກັບອົງການເພື່ອມະນຸດສະທຳອື່ນໆ ເພື່ອໃຫ້ການປົກປ້ອງ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອແກ່ຄົນພັດຖິ່ນພາຍໃນປະເທດ, ຊາວອົບພະຍົບ, ຊາວອົບພະຍົບທີ່ກັບຄືນມາ, ຜູ້ຂໍລີ້ໄພ, ຄົນທີ່ບໍ່ມີສັນຊາດ ແລະ ບຸກຄົນອື່ນໆທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງ.

ການເຄື່ອນໄຫວພາຍໃນປະເທດ: ພົນລະເມືອງທີ່ເດີນທາງເພື່ອວັດຖຸປະສົງທາງສາສະໜາ ລວມທັງການໄປເທດສະໜາ, ໃຫ້ຄຳສອນ ຫຼື ເຂົ້າຢ້ຽມໂບດອື່ນໆ ຕ້ອງຂໍອະນຸຍາດຈາກເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ຫ້ອງຖິ່ນເສຍກ່ອນ ຍົກ

ວັນກຸ່ມທີ່ຖືສາສະໜາຜີ. ຂະບວນການນີ້ອາດຈະໃຊ້ເວລາຫຼາຍອາທິດ.

ຜູ້ພັດຖິ້ນພາຍໃນປະເທດ (IDPs)

ເນື່ອງຈາກຂາດການຕິດຕາມຢ່າງໃກ້ຊິດ ແລະ ຫັນເວລາ ໂດຍອີງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ຜູ້ສັງເກດການອິດສະຫຼະ, ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຢັ້ງຢືນຈຳນວນ ແລະ ສະພາບຂອງຜູ້ພັດຖິ້ນພາຍໃນປະເທດ (IDPs), ສະຖານະການກ່ຽວກັບພວກເຂົາເຈົ້າ, ການປົກປ້ອງ ແລະ ການກັບຄືນສູ່ສັງຄົມ; ລັດຖະບານໄດ້ວາງຂໍ້ຈຳກັດຕໍ່ພວກເຂົາເຈົ້າ; ແລະ ການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອຂັ້ນພື້ນຖານ. ເຫດການເຂື່ອນແຜ່ກາຍທີ່ແຂວງອັດຕະປືໃນເດືອນກໍລະກົດ ສົ່ງຜົນໃຫ້ມີຜູ້ຄົນພັດພາກຈາກຖິ້ນຖານຂອງຕົນປະມານ 6,000 ຄົນ.

ລັດຖະບານສືບຕໍ່ຍົກຍ້າຍຊາວບ້ານຈຳນວນໜຶ່ງ ເພື່ອອ່ານວຍໃຫ້ແກ່ການສຳປະທານທີ່ດິນໃຫ້ໂຄງການພັດທະນາຕ່າງໆ ແລະ ຍົກຍ້າຍຊາວໄຮ່ນາເຂດພື້ນທີ່ສູງ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ ລົງມາຍັງເຂດພື້ນທີ່ຕໍ່າ ພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍທີ່ວ່າ ເຮັດໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງຖະຫົນຫົນທາງ, ການບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ການສຶກສາທີ່ສະດວກຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ເພື່ອຢຸດຕິການປູກຝົນ ແລະ ກະສິກຳແບບຖາງປ່າເຮັດໄຮ່. ມີຫຼາຍຄອບຄົວລາຍງານເລື້ອຍໆວ່າ ລັດຖະບານດຳເນີນການຍົກຍ້າຍພວກເຂົາເພື່ອໂຄງການຂອງລັດຖະບານ, ຕົວຢ່າງ: ໂຄງການເສັ້ນທາງລົດໄຟເຊື່ອມລະຫ່ວາງນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ປະເທດຈີນ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ແຜນການຍົກຍ້າຍ ແລະ ຕັ້ງຖິ້ນນຖານຄືນໃໝ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຊົດເຊີຍແກ່ຊາວນາ ສຳລັບການສູນເສຍພື້ນທີ່ຂອງພວກເຂົາ ແລະ ຕ້ອງໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອໃນການຕັ້ງຖິ້ນຖານຄືນໃຫ້ແກ່ເຂົາເຈົ້າ, ແຕ່ກໍ່ມີຫຼາຍກໍລະນີທີ່ຊາວບ້ານພິຈາລະນາວ່າ ການຊ່ວຍເຫຼືອແມ່ນມີບໍ່ພຽງພໍ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ພື້ນທີ່ຕັ້ງຖິ້ນຖານຄືນໃໝ່ຈຳນວນໜຶ່ງ ເປັນເຂດພື້ນທີ່ດິນບໍ່ດີ ແລະ ບໍ່ເໝາະສົມສຳລັບການປູກເຂົ້າ. ລັດຖະບານເອື້ອຍອີງໃສ່ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຈາກບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ຜູ້ໃຫ້ທຶນແບບທະວີພາຄີ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນຕ່າງໆ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການອັນຈຳເປັນໃຫ້ແກ່ຜູ້ຕັ້ງຖິ້ນຖານຄືນໃໝ່, ແຕ່ການຊ່ວຍເຫຼືອດັ່ງກ່າວນີ້ ກໍ່ບໍ່ຄອບຄຸມໄດ້ໝົດທຸກຂົງເຂດ.

ການປົກປ້ອງຜູ້ລີ້ໄພ (ຜູ້ອົບພະຍົບ)

ການເຂົ້າເຖິງສະຖານທີ່ປົກປ້ອງຜູ້ລີ້ໄພ: ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີການປົກປ້ອງຜູ້ລີ້ໄພ ຫຼື ສະຖານະພາບຂອງຜູ້ອົບພະຍົບ, ແຕ່ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ສ້າງຕັ້ງລະບົບເພື່ອໃຫ້ການປົກປ້ອງແກ່ຜູ້ອົບພະຍົບ. ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ໃຫ້ສະຖານະແກ່ຜູ້ອົບພະຍົບ ແລະ ຜູ້ລີ້ໄພແບບງ່າຍດາຍ ແລະ ຢ່າງເປັນປະຈຳ, ແຕ່ຈະດຳເນີນການກັບແຕ່ລະບຸກຄົນເປັນແຕ່ລະກໍລະນີ. ມີລາຍງານວ່າ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້ຄຸມຕົວຜູ້ອົບພະຍົບ ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບໂດຍອົງການຂ້າຫຼວງໃຫຍ່ສະຫະປະຊາຊາດເພື່ອຊາວອົບພະຍົບ (UNHCR) ເຊັ່ນ: ທ້າວ ຄ່າຍຶ່ງ ພາຍຫຼັງທີ່ລາວຖືກເລເລເທດອອກຈາກປະເທດໄທໃນປີ 2011. ເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍ່ຍອມຮັບຄຳຮ້ອງຂໍຂອງ UNHCR ເພື່ອຂໍເຂົ້າພົບລາວໃນເວລານັ້ນ. ສະຖານທີ່ກັກຂັງ ຄ່າຍຶ່ງ ຍັງຄົງເປັນທີ່ບໍ່ຮູ້ຈັກ.

ນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານຕໍ່ຊາວມື້ງທີ່ອອກມາຍອມຈຳນົນພາຍໃນປະເທດ ແລະ ທີ່ເດີນທາງກັບຈາກປະເທດໄທ ກໍ່ຄື ສົ່ງພວກເຂົາເຈົ້າກັບຄືນໄປຍັງຊຸມຊົນເດີມຂອງເຂົາເຈົ້າ ໃນເວລາເງື່ອນໄຂທີ່ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້.

ພາກທີ 3. ສິດເສລີພາບໃນການເຂົ້າຮ່ວມຂະບວນການທາງການເມືອງ

ກົດໝາຍປະຕິເສດພົນລະເມືອງໃນການເລືອກເອົາລັດຖະບານຂອງພວກເຂົາບົນພື້ນຖານການເລືອກຕັ້ງເປັນແຕ່ລະໄລຍະ ຢ່າງມີອິດສະຫຼະ ແລະ ເປັນທຳ ໂດຍອີງໃສ່ການລົງຄະແນນສຽງທີ່ເປັນສາກົນ ແລະ ເທົ່າທຽມກັນ, ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການກະ ກຽມສຳລັບການສະແດງອອກຢ່າງເສລີພາບຕໍ່ກັບຄວາມປະສົງຂອງປະຊາຊົນ. ເຖິງແມ່ນວ່າລັດຖະທຳມະນູນໄດ້ກຳນົດ ລະບົບ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍອົງການບໍລິຫານ, ນິຕິບັນຍັດ ແລະ ຕຸລາການ, ແຕ່ ພປປລ ໄດ້ຄວບຄຸມການປົກຄອງ ແລະ ນຳພາໃນທຸກໆຂັ້ນຜ່ານບົດບາດການນຳພາທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນລັດຖະທຳມະນູນ.

ການເລືອກຕັ້ງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການເຄື່ອນໄຫວທາງການເມືອງ

ສະພາແຫ່ງຊາດໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງຄະນະກຳມະການເລືອກຕັ້ງ ເຊິ່ງເປັນຜູ້ອະນຸມັດຜູ້ສະໝັກຮັບເລືອກຕັ້ງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ລະດັບຊາດ. ຜູ້ສະໝັກບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງແມ່ນສະມາຊິກ ພປປລ, ແຕ່ຜູ້ສະໝັກເກືອບທັງໝົດ ແມ່ນສະມາຊິກພັກ ແລະ ຖືກກວດກາໂດຍພັກ, ລວມທັງຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມການເລືອກຕັ້ງສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດ ປີ 2016. ໃນປີ 2016, ສະພາແຫ່ງ ຊາດລິເລີ່ມການກະຈາຍອຳນາດ ໂດຍການສ້າງຕັ້ງສະພາປະຊາຊົນແຂວງທີ່ປະກອບມີສະມາຊິກຈຳນວນ 360 ຄົນ ທົ່ວ ປະເທດ ທີ່ຖືກຄັດເລືອກເອົາຈາກຜູ້ສະໝັກຈຳນວນ 508 ຄົນ. ຜູ້ສະໝັກສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນພະນັກງານລັດ ຫຼື ສະມາຊິກ ພປປລ.

ສະພາແຫ່ງຊາດ ເປັນຜູ້ເລືອກ ຫຼື ບົດຕຳແໜ່ງປະທານປະເທດ, ຮອງປະທານປະເທດ ແລະ ສະມາຊິກຂອງຄະນະ ລັດຖະບານ. ຄະນະປະຈຳສະພາແຫ່ງຊາດທີ່ປະກອບດ້ວຍປະທານສະພາ, ຮອງປະທານ ແລະ ຫົວໜ້າຄະນະກຳມາທິ ການ, ເປັນຜູ້ຊີ້ນຳອົງການບໍລິຫານ ແລະ ຕຸລາການທັງໝົດ, ແລະ ເປັນຜູ້ມີອຳນາດແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ ທີ່ຈະແນະນຳລັດຖະດຳ ລັດຂອງປະທານປະເທດ; ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງຄະນະກຳມາທິການເລືອກຕັ້ງແຫ່ງຊາດ ເຊິ່ງມີອຳນາດເໜືອການເລືອກຕັ້ງ ລວມ ທັງການອະນຸມັດຜູ້ລົງສະໝັກຮັບເລືອກຕັ້ງ. ການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄະນະປະຈຳສະພາ ແລະ ຄະນະກຳມາທິການເລືອກຕັ້ງ ແຫ່ງຊາດບໍ່ຄ່ອຍມີຄວາມໂປ່ງໄສ. ສະພາແຫ່ງຊາດດຳເນີນການຄວບຄຸມສ່ວນລວມຂອງພາກລັດທັງໝົດ ເໜືອພາກສ່ວນ ບໍລິຫານ.

ການເລືອກຕັ້ງຄັ້ງຫຼ້າສຸດ: ການເລືອກຕັ້ງລະດັບຊາດຄັ້ງຫຼ້າສຸດສຳລັບສະມາຊິກສະພາແຫ່ງຊາດໄດ້ມີຂຶ້ນໃນປີ 2016. ລັດ ຖະບານໄດ້ອະນຸຍາດໃຫ້ຜູ້ສັງເກດການອິດສະຫຼະຕິດຕາມຂະບວນການເລືອກຕັ້ງດັ່ງກ່າວ. ພປປລ ເປັນຜູ້ຄັດເລືອກຜູ້ສະ ໝັກຮັບເລືອກຕັ້ງທັງໝົດ. ຜູ້ສັງເກດການສ່ວນຫຼາຍແມ່ນສະມາຊິກຂອງຄະນະທຸດໃນປະເທດ ລວມທັງນັກຂ່າວຕ່າງປະ ເທດ. ລັດຖະບານໄດ້ກຳນົດວ່າໜ່ວຍເລືອກຕັ້ງໃດທີ່ຜູ້ສັງເກດການສາມາດລົງຢ້ຽມຢາມໄດ້, ແລະ ມີລາຍງານວ່າບັນດາໜ່ ວຍເລືອກຕັ້ງທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ຜູ້ສັງເກດການລົງຢ້ຽມຢາມນັ້ນ ມີການກະກຽມ ແລະ ຈັດແຈງໄດ້ດີກ່ວາໜ່ວຍເລືອກຕັ້ງທີ່ບໍ່ ຖືກສັງເກດການ.

ພັກການເມືອງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມທາງການເມືອງ: ລັດຖະທຳມະນູນກຳນົດໄວ້ພຽງແຕ່ພັກການເມືອງດຽວຄື ພັກປະ ຊາຊົນ ປະຕິວັດລາວ (ພປປລ). ການສ້າງຕັ້ງພັກການເມືອງອື່ນຂຶ້ນມາແມ່ນຜິດກົດໝາຍ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ: ບໍ່ມີກົດໝາຍໃດຈຳກັດການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ສະ

ມາຊິກຂອງຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ ໃນຂະບວນການທາງການເມືອງ, ແລະ ພວກເຂົາກໍ່ໄດ້ມີການເຂົ້າຮ່ວມ. 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງປະຊາກອນທັງໝົດ ແມ່ນດຳລົງຊີວິດໃນເຂດທ່າງໄກສອກຫຼີກ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນນາຍບ້ານ ແລະ ຄະນະກຳມະ ການຂັ້ນບ້ານເປັນຜູ້ແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆພາຍໃນບ້ານ, ແລະ ມີຈຳນວນໜ້ອຍກວ່າ 3 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງນາຍບ້ານທີ່ເປັນ ແມ່ຍິງ. ການເລືອກຕັ້ງໃນກອງປະຊຸມໃຫຍ່ຂອງ ພປປລ ໃນປີ 2016 ໄດ້ມີການເພີ່ມຈຳນວນສະມາຊິກທີ່ເປັນຄົນຊົນ ເຜົ່າ ຈາກ 7 ເປັນ 15 ຄົນ ເຂົ້າໃນຈຳນວນສະມາຊິກ 69 ຄົນຂອງຄະນະກຳມະການສູນກາງພັກ, ແລະ ເພີ່ມຈາກ 2 ເປັນ 3 ຄົນ ເຂົ້າໃນສະມາຊິກ 11 ຄົນຂອງກຳມະການກົມການເມືອງສູນກາງພັກ. ຈຳນວນລັດຖະມົນຕີທີ່ເປັນຄົນຊົນ ເຜົ່າໄດ້ເພີ່ມ ຈາກ 2 ເປັນ 6 ຄົນ ໃນຈຳນວນລັດຖະມົນຕີທັງໝົດ 27 ຄົນ, ລວມທັງຮອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ.

ພາກທີ 4. ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ແລະ ການຂາດຄວາມໂປ່ງໄສໃນລັດຖະບານ

ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີການລົງໂທດທາງອາຍາຕໍ່ກັບການເຄື່ອນໄຫວທີ່ເປັນການສໍ້ລາດບັງຫຼວງຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່, ແລະ ລັດ ຖະບານກໍ່ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມຄືບໜ້າໃນການແກ້ໄຂບັນຫາການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ຈຳນວນໜຶ່ງຍັງຄົງສືບຕໍ່ ຂ້ອງກ່ຽວກັບການສໍ້ລາດບັງຫຼວງໂດຍບໍ່ຖືກຕັດສິນລົງໂທດ.

ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ: ອົງການສື່ມວນຊົນທີ່ລັດຄູ່ມຄອງໄດ້ລາຍງານວ່າ ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງໃນທາງການແມ່ນບັນຫາໜຶ່ງທີ່ ພື້ນເດັ່ນ ແລະ ໄດ້ສົ່ງເກດເຫັນວ່າໃນປີ 2017 ໄດ້ມີການສູນເສຍເງິນຈຳນວນເກືອບ 45 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ ໂດຍຜ່ານ ການກະທຳທີ່ເປັນການລະເມີດກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການທາງການເງິນໂດຍໜ່ວຍງານລັດ ແລະ ໜ່ວຍງານເອກະຊົນ.” ມີການລາຍງານວ່າ ລັດຖະບານໄດ້ດຳເນີນການປາບປາມການສໍ້ລາດບັງຫຼວງໃນລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບແຂວງ. ພະນັກງານຂອງອົງການກວດສອບລັດຖະບານ ແລະ ອົງການກວດກາລັດ ແລະ ຕຳນານສໍ້ລາດບັງຫຼວງ (SIAA) ກ່າວວ່າ ພວກເຂົາໄດ້ປະຕິບັດງານຢ່າງເປັນເອກະລາດແບບບໍ່ຄາດຄິດມາກ່ອນ ແລະ ໄດ້ຮັບສິດອຳນາດໃນການກວດກາທີ່ນຳໄປສູ່ ການດຳເນີນການບັງຄັບໃຊ້ລະບຽບກົດໝາຍ. ໃນເດືອນກັນຍາ, ພະນັກງານຂອງກະຊວງການເງິນຈຳນວນ 8 ຄົນຖືກໄລ່ ອອກ ຍ້ອນພວກກ່ຽວກະທຳການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ແລະ ຍັງຕ້ອງປະເຊີນກັບຂໍ້ກ່າວຫາອາຊະຍາກຳນຳອີກ, ແຕ່ລາຍລະອຽດ ຂອງຂໍ້ກ່າວຫາບໍ່ໄດ້ຖືກເປີດເຜີຍຕໍ່ສູ້. ລັດຖະບານໄດ້ສ້າງລະບົບໂທລະສັບຜ່ານສາຍດ່ວນຕ້ານການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ເຊິ່ງມີ ລາຍງານວ່າມີການປະຕິບັດງານຢ່າງແຂງຂັນ ແລະ ປະຊາຊົນມັກຈະລາຍງານເຕືອນ ກ່ຽວກັບການປະພຶດທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ກົດຈະກຳທີ່ໜ້າສົງໄສຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດຜ່ານທາງສື່ສັງຄົມ ໂດຍການໂພສທ໌ເນື້ອຫາເຫຼົ່ານັ້ນບໍ່ໄດ້ຖືກກວດ ຫຼື ລຶບອອກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຫົວໜ້າອົງການຕ້ານການສໍ້ລາດບັງຫຼວງແຫ່ງຊາດກ່າວວ່າ ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງຍັງຄົງມີລັກສະນະ “ຮ້າຍ ແຮງຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າ”.

ການເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນທາງການເງິນ: ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດທາງກົດໝາຍສຳລັບການເປີດເຜີຍຊັບສິນ ແລະ ລາຍຮັບຂອງພະນັກງານ ທີ່ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງ ຫຼື ຖືກເລືອກຕັ້ງ, ເຖິງວ່ານະໂຍບາຍຂອງ ພປປລ ກຳນົດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂັ້ນສູງຕ້ອງເປີດເຜີຍຊັບສິນ ສ່ວນບຸກຄົນຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ຂອງຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນຄວາມອຸປະຖຳຂອງເຂົາເຈົ້າຕໍ່ຄະນະກຳມະການກວດສອບຂອງພັກ ກ່ອນທີ່ຈະເຂົ້າດຳລົງຕຳແໜ່ງທີ່ຖືກມອບໝາຍ, ແຕ່ບໍ່ຕ້ອງເປີດເຜີຍລາຍຮັບຂອງພວກເຂົາ. ຄະນະກວດສອບຕັ້ງກ່າວ ຈະກວດສອບຊັບສິນຂອງພະນັກງານກ່ອນ ແລະ ພາຍຫຼັງການດຳລົງຕຳແໜ່ງຂອງພວກເຂົາ. ບຸກຄົນໃດທີ່ບໍ່ປະຕິບັດ ຕາມນະໂຍບາຍນີ້ ຈະຖືກດຳເນີນການຕາມມາດຕະການທີ່ບໍ່ໄດ້ລະບຸສະເພາະ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ພປປລ ໄດ້ນຳໃຊ້ການ ຄວບຄຸມຂອງຕົນຕໍ່ໜ່ວຍງານພາກລັດ ແລະ ສື່ມວນຊົນ ເພື່ອປົດກັ້ນບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນຕຳນິວິຈານເຈົ້າໜ້າທີ່ຜູ້ສໍ້ລາດບັງ ຫຼວງທີ່ເປັນສະມາຊິກພັກ.

ອົງການກວດກາລັດ ແລະ ຕຳນານສໍາລາດບັງຫຼວງ (SIAA) ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການແຈ້ງຊັບສິນຮອບທົ່ວຮຽກຮ້ອງໃຫ້ໜ່ວຍງານພາກລັດທັງໝົດໃນຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ຂັ້ນແຂວງ ຕ້ອງສະແດງຊັບສິນຂອງຕົນໃນລະຫວ່າງເດືອນມີນາ ຫາ ເດືອນກັນຍາ 2017. ແຕ່ອົງການກວດກາລັດ ແລະ ຕຳນານສໍາລາດບັງຫຼວງ ບໍ່ໄດ້ປະກາດຜົນຮັບຂອງການດຳເນີນການດັ່ງກ່າວ.

ພາກທີ 5. ທັດສະນະຂອງລັດຖະບານ ທີ່ມີຕໍ່ການກວດສອບຂອງອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ກ່ຽວກັບກໍລະນີການລະເມີດສິດທິມະນຸດທີ່ຖືກກ່າວຫາ

ກຸ່ມເຮັດວຽກທາງດ້ານສິດທິມະນຸດພາຍໃນປະເທດ ແລະ ຂອງສາກົນ ປະຕິບັດການພາຍໃຕ້ການກຳກັບດູແລຂອງລັດຖະບານເທົ່ານັ້ນ, ແລະ ລັດຖະບານກໍ່ໄດ້ຈຳກັດຄວາມອາດສາມາດຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການສືບສວນສອບສວນ ຫຼື ເຜີຍແຜ່ສິ່ງທີ່ພວກເຂົາພົບເຫັນກ່ຽວກັບກໍລະນີຂອງການລະເມີດສິດທິມະນຸດ.

ລັດຖະບານສິ່ງຄຳຕອບເປັນລາຍລັກອັກສອນເປັນແຕ່ລະໄລຍະ ຕໍ່ການສະເໜີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະຖານະການດ້ານສິດທິມະນຸດຈາກອົງການສິດທິມະນຸດສາກົນ. ຍິ່ງໄປກ່ວານັ້ນ, ລັດຖະບານຍັງຄົງຮັກສາການເຂົ້າຮ່ວມການສືບສວນສອບສວນກ່ຽວກັບສິດທິມະນຸດ ກັບລັດຖະບານຕ່າງປະເທດຈຳນວນໜຶ່ງ ແລະ ຍັງຄົງສືບຕໍ່ໄດ້ຮັບການອົບຮົມຈາກຜູ້ໃຫ້ທຶນສາກົນ ໃນຫົວຂໍ້ສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ.

ໜ່ວຍງານດ້ານສິດທິມະນຸດຂອງລັດຖະບານ: ລັດຖະບານສືບຕໍ່ສະໜັບສະໜູນຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳແຫ່ງຊາດດ້ານສິດທິມະນຸດ ເຊິ່ງເປັນປະທານໂດຍ ລັດຖະມົນຕີ ແລະ ຫົວໜ້າທ້ອງຖານສຳນັກງານປະທານປະເທດ, ຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວ ຍັງປະກອບມີຕົວແທນຈາກລັດຖະບານ, ສະພາແຫ່ງຊາດ, ອົງການຕຸລາການ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ.

ກົມສືບທິສັນຍາ ແລະ ກົດໝາຍຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນກອງເລຂາໃຫ້ແກ່ຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳແຫ່ງຊາດດ້ານສິດທິມະນຸດ ແລະ ມີອຳນາດໃນການທົບທວນ ແລະ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ອຸປະສັກຕ່າງໆໃນການປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດ.

ພາກທີ 6. ການຈຳແນກ, ການລະເມີດສິດທິທາງສັງຄົມ ແລະ ການຄ້າມະນຸດ

ແມ່ຍິງ

ການຂົ່ມຂືນກະທຳຊຳເລົາ ແລະ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ: ກົດໝາຍກຳນົດການຂົ່ມຂືນກະທຳຊຳເລົາແມ່ນຄວາມຜິດທາງອາຍາ ແລະ ຜູ້ກະທຳຜິດຕ້ອງຖືກລົງໂທດຕັດອິດສະຫຼະພາບແຕ່ 3 ຫາ 5 ປີ. ບາງກໍລະນີກໍ່ອາດຈະຖືກຕັດສິນລົງໂທດຜູ້ກະທຳຜິດດົນກ່ວານັ້ນ ຫຼື ອາດຈະມີການຕັດສິນປະຫານຊີວິດ ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ຕົກເປັນເຫຍື້ອຫາກມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 18 ປີ, ຫຼື ຜູ້ຕົກເປັນເຫຍື້ອຫາກໄດ້ຮັບບາດເຈັບຮຸນແຮງ ຫຼື ເສຍຊີວິດ. ໃນກໍລະນີຕັດສິນຄະດີຂົ່ມຂືນຢູ່ຂັ້ນສານ, ຕາມປົກກະຕິ ຈຳເລີຍຈະຖືກຕັດສິນລົງໂທດຕັດອິດສະຫຼະພາບຕັ້ງແຕ່ສາມປີ ຈົນເຖິງໂທດປະຫານຊີວິດ. ການສຶກສາທີ່ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນປີ 2016 ໂດຍກອງທຶນຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອປະຊາກອນ (UN

Population Fund) ພົບວ່າ 1 ໃນຈຳນວນແມ່ຍິງ 7 ຄົນ ປະເຊີນກັບການຖືກລ່ວງລະເມີດທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ທາງເພດ ແລະ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງແມ່ຍິງເຫຼົ່ານັ້ນບອກວ່າ ພວກເຂົາປະເຊີນກັບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງກ່າວຫຼາຍຄັ້ງ. ມີພຽງ 4 ສ່ວນ ຮ້ອຍຂອງຈຳນວນແມ່ຍິງທີ່ປະເຊີນກັບການຖືກລ່ວງລະເມີດ ຕິດຕໍ່ຫາເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ.

ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວແມ່ນຜິດກົດໝາຍ, ແຕ່ກໍ່ບໍ່ມີກົດໝາຍປົກປ້ອງການຂົ່ມຂືນລະຫວ່າງຄູ່ສາມີພັນລະ ຍາ ແລະ ບໍ່ຄ່ອຍຈະມີການລາຍງານກ່ຽວກັບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ເນື່ອງຈາກເລື່ອງລາວແບບນີ້ ຍັງຖືເປັນ ມົນທົນທາງສັງຄົມ. ການວາງໂທດຕໍ່ຄວາມຜິດຖານໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ລວມທັງການບັງຄັບຂົນໃຈ, ການທໍ ລະມານ ແລະ ການກັກກັນຜູ້ອື່ນໂດຍຂັດກັບເຈດຈຳນົງຂອງພວກເຂົາ ອາດຈະມີໂທດທັງປັບໄໝ ແລະ ຕັດອິດສະຫຼະ ພາບ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີການຍົກເວັ້ນການຕັດອິດສະຫຼະພາບຄະດີທຳຮ້າຍຮ່າງກາຍໃນກໍລະນີທີ່ມີການບາດເຈັບ ຫຼື ການສູນເສຍທາງກາຍະພາບທີ່ບໍ່ຮຸນແຮງ.

ໂດຍຮ່ວມມືກັບອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີ ການສັງຄົມ ໄດ້ຊ່ວຍເຫຼືອແມ່ຍິງທີ່ຕົກເປັນເຫຍື່ອຂອງການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ. ສູນໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ປົກ ປ້ອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກນ້ອຍທີ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໄດ້ເປີດການບໍລິການສາຍດ່ວນທົ່ວປະເທດ ເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນສາ ມາດ ໂທລາຍງານສະພາບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ແລະ ຂໍຮັບຄຳປຶກສາທາງໂທລະສັບໄດ້.

ການລວນລາມທາງເພດ: ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດວ່າ ການລວນລາມທາງເພດເປັນຄວາມຜິດທາງອາຍາ ແຕ່ການສະແດງ ພຶດຕິກຳທາງເພດທີ່ບໍ່ເໝາະສົມຕໍ່ຜູ້ອື່ນ ຖືວ່າເປັນການກະທຳທີ່ຜິດກົດໝາຍ ແລະ ອາດຈະຖືກລົງໂທດດ້ວຍການຕັດອິດ ສະຫຼະພາບ ແຕ່ 6 ເດືອນ ຫາ 3 ປີ. ຜູ້ທີ່ຕົກເປັນເຫຍື່ອຂອງການລວນລາມທາງເພດບໍ່ຄ່ອຍລາຍງານ ແລະ ມັນກໍ່ເປັນ ການຍາກທີ່ຈະປະເມີນໄດ້.

ການບີບບັງຄັບດ້ານການຄວບຄຸມປະຊາກອນ: ບໍ່ມີການລາຍງານກ່ຽວກັບການເອົາລູກໃນຄັນອອກ (ການເຮັດແທ້ງ) ໂດຍ ການບັງຂັບຂົ່ມຂູ່ ຫຼື ການເຮັດໝັນແບບບໍ່ສະໝັກໃຈ.

ການຈຳແນກ: ກົດໝາຍກຳນົດສິດທິເທົ່າທຽມລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ພວກເຂົາຕ້ອງໄດ້ຮັບຄຳຈ້າງທີ່ເທົ່າ ທຽມກັນສຳລັບການເຮັດວຽກທີ່ເທົ່າທຽມກັນ, ແຕ່ໃນບາງພື້ນທີ່, ຍັງມີທັດສະນະຄະຕິແບບດັ້ງເດີມຕໍ່ກັບບົດບາດຍິງ ຊາຍ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກຍິງຕົກຢູ່ໃນຖານະຮອງລົງມາ ເຊິ່ງນີ້ເປັນການກົດກັ້ນພວກເຂົາບໍ່ໃຫ້ມີຄວາມເທົ່າ ທຽມກັບເພດຊາຍໃນການເຂົ້າເຖິງໂອກາດທາງດ້ານການສຶກສາ, ການມີວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ໂອກາດດ້ານທຸລະກິດທີ່ ເທົ່າທຽມກັນ. ກົດໝາຍຍັງຫ້າມການຈຳແນກການແຕ່ງຕັ້ງ ແລະ ການສືບທອດມໍລະດົກ, ເຖິງແມ່ນວ່າລະດັບການຈຳ ແນກທາງດ້ານວັດທະນະທຳຕ່າງໆຕໍ່ກັບແມ່ຍິງຍັງຄົງປະກົດມີຢູ່ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ຂອງການຈຳແນກໃນລັກສະນະນີ້ມັກຈະ ເກີດຂຶ້ນໃນບາງຊຸມຜູ້ສ່ວນນ້ອຍໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ.

ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ໄດ້ດຳເນີນການຢ່າງກວ້າງຂວາງທົ່ວປະເທດ ເພື່ອສົ່ງເສີມສະຖານະຂອງແມ່ຍິງໃນສັງຄົມ, ລວມ ທັງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຫຼາຍໂຄງການ ເພື່ອສົ່ງເສີມບົດບາດຂອງແມ່ຍິງ. ໂຄງການດັ່ງກ່າວຂ້ອນຂ້າງມີປະສິດທິຜົນດີໃນ ເຂດຕົວເມືອງ. ມີແມ່ຍິງຫຼາຍຄົນໄດ້ດຳລົງຕຳແໜ່ງໃນລະດັບທີ່ສາມາດດຳເນີນການຕັດສິນໃຈໃນໜ່ວຍງານລາດຊະການ ແລະ ທຸລະກິດເອກະຊົນ ແລະ ເຫັນໄດ້ວ່າໃນລະດັບຕົວເມືອງ ລາຍໄດ້ຂອງແມ່ຍິງເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນສູງກວ່າຜູ້ຊາຍ. ບັນຫາ

ຄວາມທຸກຍາກຍັງຄົງສືບຕໍ່ສິ່ງຜົນກະທົບແກ່ແມ່ຍິງຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ, ໂດຍສະເພາະໃນຊຸມຊົນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ.

ເດັກນ້ອຍ

ການຂຶ້ນທະບຽນການເກີດ: ບໍ່ວ່າຈະເກີດຢູ່ໄສກໍ່ຕາມ, ເດັກນ້ອຍຈະໄດ້ຮັບສິດໃນການເປັນພົນລະເມືອງ ຖ້າວ່າທັງພໍ່ ແລະ ແມ່ ຫາກເປັນພົນລະເມືອງຂອງປະເທດ. ເດັກທີ່ເກີດຈາກພໍ່ ຫຼື ແມ່ ທີ່ເປັນພົນລະເມືອງຂອງປະເທດ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບ ສິດເປັນພົນລະເມືອງເຊັ່ນດຽວກັນ ຫຼືວ່າ ຖ້າເດັກຫາກເກີດຢູ່ນອກເຂດແດນຂອງປະເທດ ແຕ່ວ່າ ພໍ່ ຫຼື ແມ່ ຫາກມີທີ່ຢູ່ ຖາວອນໃນປະເທດ. ພໍ່ແມ່ບໍ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນການເກີດໃຫ້ແກ່ເດັກທີ່ເກີດໃໝ່ໝົດທຸກຄົນໃນທັນທີທັນໃດ. ໃນເຂດຫ່າງ ໄກສອກຫຼີກ, ນາຍບ້ານຈະເປັນຜູ້ລົງທະບຽນການເກີດໃຫ້ເດັກເກີດໃໝ່ ແລະ ຈາກນັ້ນເຈົ້າໜ້າທີ່ທ້ອງຖິ່ນຈະເພີ່ມຊື່ ແລະ ວັນເດືອນປີເກີດຂອງເດັກລົງໃນປຶ້ມສຳມະໂນຄົວ. ທຸກໆຄອບຄົວຕ້ອງມີປຶ້ມສຳມະໂນຄົວ. ຖ້າວ່າພໍ່ແມ່ຫາກບໍ່ທັນ ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນລູກຂອງຕົນໃນເວລາເກີດ, ພວກເຂົາສາມາດຮ້ອງຂໍໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ເພີ່ມຊື່ລູກຂອງຕົນເຂົ້າໃນປຶ້ມສຳມະໂນ ຄົວຕາມພາຍຫຼັງໄດ້.

ການສຶກສາ: ການສຶກສາແມ່ນເປັນແບບພາກຍັງຄັບ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເສຍຄ່າຮຽນຈົນຈົບຊັ້ນປະຖົມປີທີຫ້າ, ແຕ່ການຂາດ ແຄນຄູສອນ ແລະ ຄວາມຄາດຫວັງທີ່ວ່າເດັກນ້ອຍຕ້ອງຊ່ວຍພໍ່ແມ່ໃນວຽກໄຮ່ນາຮົ່ວສວນ ໃນເຂດຊົນນະບົດຫ່າງໄກ ສອກຫຼີກ ຍັງຄົງເປັນສິ່ງກົດກັ້ນເດັກນ້ອຍຈຳນວນໜຶ່ງບໍ່ໃຫ້ເຂົ້າຮຽນ. ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຈະແຈ້ງທາງດ້ານການໄດ້ ຮັບໂອກາດທາງການສຶກສາລະຫວ່າງເດັກຊາຍ ແລະ ເດັກຍິງ ໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າ. ເພື່ອເພີ່ມອັດຕາການເຂົ້າຮຽນຊັ້ນປະ ຖົມ ຂອງເດັກຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ, ລັດຖະບານໄດ້ສືບຕໍ່ສະໜັບສະໜູນການສ້າງຫໍພັກສຳລັບນັກຮຽນໃນເຂດຊົນນະບົດຫ່າງ ໄກສອກຫຼີກ ໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດ. ເຖິງແມ່ນວ່າຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນທາງເພດຈະສືບຕໍ່ຫຼຸດໜ້ອຍຖອຍລົງ ແຕ່ ອັດຕາການຈົດຊື່ເຂົ້າຮຽນຂອງເດັກຍິງ ຍັງຕໍ່າກ່ວາເດັກຊາຍ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນປີ 2016, 17 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງເດັກຍິງໃນເກນ ອາຍຸເຂົ້າໂຮງຮຽນບໍ່ເຄີຍໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນເລີຍ ເມື່ອທຽບກັບ 11 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງເດັກຊາຍໃນເກນອາຍຸເຂົ້າໂຮງຮຽນ.

ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ເດັກ: ກົດໝາຍຫ້າມການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ເດັກ ແລະ ຜູ້ກະທຳຜິດຈະຖືກສຶກສາອົບຮົມ ແລະ ຖ້າເປັນກໍລະນີທີ່ຮ້າຍແຮງ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບມາດຕະການລົງໂທດທີ່ບໍ່ໄດ້ລະບຸສະເພາະ. (ສຳລັບຂໍ້ມູນທາງສະຖິຕິກ່ຽວ ກັບການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ເດັກນ້ອຍ, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່ເວັບໄຊຂອງອົງການຢູນິເຊັບ).

ການແຕ່ງດອງກ່ອນໄວອັນຄວນ ແລະ ການບັງຄັບໃຫ້ແຕ່ງດອງ: ອາຍຸຕໍ່າສຸດຂອງການແຕ່ງດອງຕາມກົດໝາຍແມ່ນ 18 ປີ ສຳລັບຜູ້ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ, ແຕ່ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ມີການແຕ່ງດອງກ່ອນໄວອັນຄວນໄດ້ ໃນອາຍຸ 15 ປີ ໂດຍມີຄຳຍິນ ຍອມຂອງຜູ້ປົກຄອງ. ມີປະມານ 35 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງເດັກຍິງທີ່ແຕ່ງດອງກ່ອນອາຍຸ 18 ປີ, ແລະ ປະມານ 9 ສ່ວນຮ້ອຍ ທີ່ແຕ່ງດອງກ່ອນອາຍຸ 15 ປີ, ການປະຕິບັດດັ່ງກ່າວແມ່ນແຜ່ຫຼາຍ ໂດຍສະເພາະໃນກຸ່ມຊົນເຜົ່າຈຳນວນໜຶ່ງ ແລະ ຄອບຄົວທີ່ທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ.

ການຂຸດຮິດທາງເພດຕໍ່ເດັກເພື່ອສະແຫວງຫາຜົນປະໂຫຍດ: ອາຍຸທີ່ສາມາດໃຫ້ຄວາມຍິນຍອມພ້ອມໃຈໃນການຮ່ວມ ເພດແມ່ນ 15 ປີ. ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດບົດລົງໂທດສຳລັບໂສເພນີເດັກ, ແຕ່ກົດໝາຍກຳນົດການປັບໄໝ ແລະ ລົງໂທດຕໍ່

ຜູ້ທີ່ຮ່ວມເພດກັບເດັກນ້ອຍ (ມີການກຳນົດໄວ້ວ່າ ອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 15 ປີ) ໂດຍຈະຖືກຕັດອິດສະຫຼະພາບແຕ່ 1 ຫາ 5 ປີ ແລະ ຖືກປັບໄໝແຕ່ 500,000 ຫາ 3 ລ້ານກີບ (ປະມານ 58 ຫາ 350 ໂດລາສະຫະລັດ). ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ລວມເອົາ ການຮ່ວມເພດກັບຜູ້ມີອາຍຸຕໍ່າກວ່າອາຍຸທີ່ສາມາດຍິນຍອມໃຫ້ຮ່ວມເພດໄດ້ວ່າເປັນອາຊະຍາກຳ, ເຊິ່ງແຕກຕ່າງຢ່າງ ຈະແຈ້ງຈາກການຮ່ວມເພດ ຫຼື ຂົ່ມຂືນເດັກ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍ່ໄດ້ກະທຳການລົງໂທດຕໍ່ຜູ້ກະທຳຜິດກ່ຽວກັບສີ່ລາມິກເດັກ ນ້ອຍ ໂດຍແຕກຕ່າງຈາກສີ່ລາມິກທົ່ວໄປ, ການຕັດສິນລົງໂທດແມ່ນຕັດອິດສະຫຼະພາບແຕ່ 3 ເດືອນ ຫາ 1 ປີ ແລະ ປັບໄໝແຕ່ 50,000 ຫາ 200,000 ກີບ (5.85 ຫາ 23.40 ໂດລາສະຫະລັດ).

ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດຈຸດໝາຍປາຍທາງສຳລັບການທ່ອງທ່ຽວເພື່ອການມີເພດສຳພັນກັບເດັກ. ລັດຖະບານສືບຕໍ່ ຄວາມພະຍາຍາມໃນການຫຼຸດຜ່ອນການສະເໜີຄວາມຕ້ອງການໃນການຊື້-ຂາຍການບໍລິການທາງເພດ ໂດຍຜ່ານການ ກວດຄົ້ນເປັນແຕ່ລະໄລຍະ ແລະ ການສຳມະນາອົບຮົມຕ່າງໆ. ລັດຖະບານໄດ້ຮ່ວມກັບອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບ ລັດຖະບານ ຈັດການສຳມະນາອົບຮົມໃຫ້ແກ່ພະນັກງານໃນຂົງເຂດການທ່ອງທ່ຽວ, ແລະ ໂຮງແຮມລະດັບສາກົນຫຼາຍໆ ແຫ່ງໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ຫຼວງພະບາງ ໂດຍໄດ້ສະແດງໂພສເຕີທີ່ມີເນື້ອໃນເຕືອນ ແລະ ຕໍ່ຕ້ານການທ່ອງ ທ່ຽວເພື່ອຮ່ວມເພດກັບເດັກ.

ການລັກພາຕົວເດັກຂ້າມຊາດ: ປະເທດນີ້ບໍ່ໄດ້ເປັນສະມາຊິກຂອງອານຸສັນຍາກຸງເຮກ ປີ 1980 ຄື: ອານຸສັນຍາວ່າ ດ້ວຍລັກສະນະທາງແພ່ງໃນການລັກພາຕົວເດັກຂ້າມຊາດ (Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction). ເບິ່ງ ບົດລາຍງານປະຈຳປີຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດກ່ຽວກັບການລັກພາ ຕົວເດັກຂ້າມຊາດ ໂດຍຜູ້ປົກຄອງ ທີ່ເວັບໄຊ <https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data.html>.

ການຕໍ່ຕ້ານຊາວຍິວ:

ບໍ່ມີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຊຸມຊົນຊາວຍິວພາຍໃນປະເທດ, ແລະ ບໍ່ມີການລາຍງານກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວຕໍ່ຕ້ານຊາວຍິວ.

ການຄ້າມະນຸດ

ເບິ່ງ ລາຍງານການຄ້າມະນຸດ ຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ ທີ່ເວັບໄຊ www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

ຄົນພິການ

ເຖິງແມ່ນວ່າລັດຖະທຳມະນູນໄດ້ກຳນົດການປົກປ້ອງພົນລະເມືອງຈາກການຖືກແບ່ງແຍກ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ລະບຸລະອຽດວ່າ ການປົກປ້ອງດັ່ງກ່າວ ຈະນຳໃຊ້ສະເພາະກັບຄົນພິການ, ແຕ່ຂໍ້ກຳນົດທີ່ປະກາດນຳໃຊ້ໂດຍກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະ ຫວັດດິການສັງຄົມ ແລະ ຄະນະກຳມາທິການແຫ່ງຊາດເພື່ອຄົນພິການ ໄດ້ພະຍາຍາມປົກປ້ອງກຸ່ມຄົນດັ່ງກ່າວ ຈາກການ ຖືກຈຳແນກ. ເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍ່ຄ່ອຍຈະດຳເນີນການບັງຄັບໃຊ້ຂໍ້ກຳນົດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເລື່ອງນີ້ປານໃດ. ມີຂໍ້ມູນພຽງເລັກນ້ອຍ ກ່ຽວກັບການຈຳແນກໃນສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ, ເຖິງແມ່ນວ່າຄົນພິການຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ລາຍງານວ່າ ມັນເປັນເລື່ອງຍາກໃນ

ບາງຄັ້ງຄາວທີ່ພວກເຂົາຈະເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ໄດ້ຮັບການຈ້າງງານ.

ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຂັ້ນຕົ້ນໃນການປົກປ້ອງສິດທິຂອງຄົນພິການ. ກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ກໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການອັນຈໍາເປັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສຸຂະພາບຂອງຄົນພິການ ແລະ ສືບຕໍ່ປະສານງານກັບບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ.

ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ໂຄງການກໍ່ສ້າງທັງໝົດທີ່ເລີ່ມຕົ້ນຫຼັງປີ 2009 ຕ້ອງເພີ່ມສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ຄົນພິການ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນໂຄງການກໍ່ສ້າງອາຄານ, ຖະໜົນຫົນທາງ ແລະ ສະຖານທີ່ສາທາລະນະຕ່າງໆ. ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດໃຫ້ສ້າງທາງເຂົ້າອາຄານສໍາລັບຄົນພິການ ຕໍ່ກັບບັນດາອາຄານທີ່ສ້າງຂຶ້ນກ່ອນປີທີ່ຮັບຮອງເອົາກົດໝາຍ, ແຕ່ວ່າຂໍ້ກຳນົດຂອງກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ສິ່ງຜິດໃຫ້ມີການກໍ່ສ້າງທາງຍ່າງແບບພື້ນຮາບພຽງສໍາລັບຄົນພິການ.

ລັດຖະບານ ໄດ້ສືບຕໍ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນຍຸດທະສາດຂອງຕົນ ເພື່ອປົກປ້ອງສິດທິຂອງເດັກພິການ ແລະ ສິ່ງເສີມໃຫ້ເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮຽນໜັງສືຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ ຄຽງຄູ່ກັບເດັກນ້ອຍທົ່ວໄປໃນທົ່ວປະເທດ. ສະມາຄົມຊ່ວຍເຫຼືອຄົນພິການລາວ ເຊິ່ງເປັນອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານສັງເກດເຫັນວ່າ ມີຫຼາຍກໍລະນີທີ່ນັກຮຽນພິການຂາດແຄນການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາພິເສດແບບແຍກສະເພາະ.

ສັນຊາດ/ເຊື້ອຊາດ/ຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ

ກົດໝາຍກຳນົດສິດເທົ່າທຽມສໍາລັບພົນລະເມືອງທຸກສັນຊາດ, ເຊື້ອຊາດ ແລະ ທຸກຊົນເຜົ່າ ແລະ ຫ້າມການຈໍາແນກຕໍ່ເຂົາເຈົ້າໃນທຸກຮູບແບບ ລວມທັງດ້ານການຈ້າງງານ ແລະ ການປະກອບອາຊີບ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຍັງຄົງປະກົດມີການຈໍາແນກທາງສັງຄົມເກີດຂຶ້ນຢູ່. ຮ້າຍແຮງໄປກວ່ານັ້ນ, ຍັງສືບຕໍ່ມີການວິພາກວິຈານຕໍ່ກັບໂຄງການຍົກຍ້າຍ ແລະ ຕັ້ງຖິ່ນຖານຄືນໃໝ່ຂອງລັດຖະບານ ເພື່ອຢຸດຕິການຜະລິດກະສິກໍາແບບຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ການປູກຝົນວ່າ ໃນທາງກັບກັນມັນໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບໃຫ້ແກ່ກຸ່ມຄົນຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍຈໍານວນຫຼາຍ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນຢູ່ທາງພາກເໜືອ. ກຸ່ມຄົນຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍຈໍານວນໜຶ່ງທີ່ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຄງການຍົກຍ້າຍ ແລະ ຕັ້ງຖິ່ນຖານຄືນໃໝ່, ເປັນຕົ້ນແມ່ນຜູ້ທີ່ຢູ່ພື້ນທີ່ຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ເຊິ່ງມີສິດສຽງພຽງເລັກນ້ອຍຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂອງລັດຖະບານທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ທີ່ດິນຂອງພວກເຂົາ ແລະ ການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດຈາກພື້ນທີ່ຂອງພວກເຂົາ. ໃນບາງເຂດພື້ນທີ່ຂອງຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍທີ່ຫ່າງໄກສອກຫຼີກ, ການຂາດແຄນທາງດ້ານຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ວຽກເຮັດງານທໍາທີ່ດີ ຍັງຄົງສືບຕໍ່ເປັນເຫດຜົນຕົ້ນຕໍໃຫ້ແກ່ການຍົກຍ້າຍເຂົ້າມາໃນເຂດຕົວເມືອງ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງເຊັ່ນ: ການລັກລອບຕັດໄມ້.

ໃນຈໍານວນ 49 ຊົນເຜົ່າທີ່ເປັນທາງການຂອງປະເທດ, ເຜົ່າມົ້ງເປັນເຜົ່າທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ແລະ ໂດດເດັ່ນທີ່ສຸດ. ມີຄົນເຜົ່າມົ້ງດໍາລົງຕໍາແໜ່ງສໍາຄັນຫຼາຍຕໍາແໜ່ງໃນຂັ້ນລັດຖະບານ ແລະ ພປປລ, ທັງເປັນສະມາຊິກກົມການເມືອງສູນກາງພັກໜຶ່ງຄົນ ແລະ ສະມາຊິກຄະນະກໍາມະການສູນກາງພັກ ປປລ ຈໍານວນຫຼາຍຄົນ. ຄົນເຜົ່າມົ້ງຈໍານວນໜຶ່ງຍັງຄົງຮັກສາຄວາມເຊື່ອຂອງພວກເຂົາທີ່ມີຕໍ່ການແບ່ງແຍກດິນແດນ ຫຼື ຄວາມເຊື່ອຕໍ່ຄວາມຮັກຊາດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທາງດ້ານການເມືອງ, ຍັງຄົງມີສິ່ງເສດເຫຼືອເລັກໆນ້ອຍໆ ຈາກການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງກຸ່ມຄົນເຜົ່າມົ້ງທີ່ກໍ່ຄວາມບໍ່ສະຫງົບ ແລະ ຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາເຈົ້າປະກົດໃຫ້ເຫັນຢູ່ໃນພື້ນທີ່ຫ່າງໄກສອກຫຼີກ. ລັດຖະບານຍັງຄົງສືບຕໍ່ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນໃນການຕໍ່ສູ້ກັບ

ກຸ່ມຄົນເຜົ່າມື້ເຫຼົ່ານັ້ນຢ່າງເອົາຈິງເອົາຈັງ ແລະ ສືບຕໍ່ໃຫ້ອະໄພໂທດແກ່ຜູ້ອົບພະຍົບຈາກກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານັ້ນ ທີ່ອອກມາຍອມ ຈຳນົນ. ຜູ້ກໍ່ຄວາມບໍ່ສະງົບທີ່ໄດ້ຮັບການອະໄພໂທດຍັງຄົງສືບຕໍ່ເປັນເປົ້າໝາຍຂອງຄວາມສົງໄສ ແລະ ການສັງເກດການ ທາງການ, ແລະ ການນຳພາກຳລັດຍັງຄົງມີຄວາມສົງໄສຕໍ່ຈຸດປະສົງທາງການເມືອງຂອງຄົນເຜົ່າມື້ຈຳນວນໜຶ່ງ.

ການລະເມີດທາງສັງຄົມ, ການຈຳແນກ ແລະ ການໃຊ້ຄວາມຮຸນແຮງ ໂດຍອີງໃສ່ລົດນິຍົມ ແລະ ເອກະລັກທາງເພດ

ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດກົດໝາຍໃດຫ້າມການຈຳແນກ ຫຼື ເລືອກປະຕິບັດ ໂດຍອີງໃສ່ລົດນິຍົມ/ວິຖີທາງເພດ ຫຼື ເອກະລັກທາງເພດ ສຳລັບການຢູ່ອາໄສ, ການຈ້າງງານ, ຫຼື ການບໍລິການຕ່າງໆຂອງລັດ. ບໍ່ມີການລາຍງານກ່ຽວກັບການຈຳແນກ ຫຼື ການ ເລືອກປະຕິບັດ, ແຕ່ຜູ້ສັງເກດການເຊື່ອວ່າ ມົນທົນ ຫຼື ການປະນາມທາງສັງຄົມ ແລະ ຄວາມວິຕົກກັງວົນກ່ຽວກັບຜົນ ສະທ້ອນກັບ ເປັນເຫດໃຫ້ຄົນຈຳນວນໜຶ່ງຢັບຢ້ອນການລາຍງານກ່ຽວກັບເຫດການຂອງການລ່ວງລະເມີດດັ່ງກ່າວ.

ບໍ່ມີຜົນກະທົບທາງກົດໝາຍຕໍ່ກຸ່ມຄົນຈຳພວກ ຍິງຮັກຍິງ (ເລສບຽນ), ຊາຍຮັກຊາຍ (ເກ), ຄົນຮັກໄດ້ທັງສອງເພດ (ໄບ ໂອເຊັກຊິວ), ແລະ ກຸ່ມຄົນແປງເພດ (LGBT) ໃນການເຂົ້າຮ່ວມເຄື່ອນໄຫວກົດຈະກຳຕ່າງໆໃນຮູບແບບອົງກອນ, ແຕ່ ລັດຖະບານກໍ່ບໍ່ໄດ້ສົ່ງເສີມກົດຈະກຳເຫຼົ່ານັ້ນ ໂດຍການບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ອົງກອນທີ່ຫວັງຢາກຈັດກົດຈະກຳປຸກຈັດສຳນຶກ ໃຫ້ປະຊາຊົນ.

ຍັງມີປະກົດການຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຈຳແນກ ແລະ ການເລືອກປະຕິບັດກັບກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານີ້ ເຊັ່ນ: ໃນການຈ້າງ ງານ ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສ, ແລະ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມຈາກທາງພາກລັດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວແຕ່ຢ່າງໃດ. ນັກ ເຄື່ອນໄຫວໃນທ້ອງຖິ່ນອະທິບາຍວ່າ ບຸກຄົນໃນກຸ່ມຄົນແປງເພດທີ່ເປີດເຜີຍຕົນສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ມັງຫວັງທີ່ຈະຍື່ນຄຳຮ້ອງ ສະໝັກງານກັບລັດຖະບານ ຫຼື ໜ່ວຍງານເອກະຊົນລະດັບສູງ ເພາະເຂົ້າໃຈດີແລ້ວວ່າ ນາຍຈ້າງບໍ່ຕ້ອງການຈ້າງງານພວກ ເຂົາ. ລາຍງານຈຳນວນໜຶ່ງລະບຸວ່າ ກຸ່ມຍິງຮັກຍິງ ເປັນກຸ່ມທີ່ຖືກສັງຄົມປະນາມ ແລະ ແບ່ງແຍກຫຼາຍກວ່າກຸ່ມຊາຍຮັກ ຊາຍ, ກຸ່ມຄົນແປງເພດ ເປັນກຸ່ມຄົນທີ່ປະເຊີນກັບການຖືກປະນາມທາງສັງຄົມ ແລະ ຖືກແບ່ງແຍກໃນລະດັບສູງສຸດ.

ການປະນາມຂອງສັງຄົມຕໍ່ຜູ້ທີ່ມີເຊື້ອເອຈໄອວີ ແລະ ພະຍາດເອດສ໌

ການວິໄຈຄົ້ນຄວ້າທີ່ເຮັດຂຶ້ນໃນປີ 2012 ພົບວ່າ ຜູ້ຕິດເຊື້ອເອຈໄອວີ ແລະ ພະຍາດເອດສ໌ ປະເຊີນກັບການຖືກປະນາມ ທາງສັງຄົມຢ່າງຈະແຈ້ງ ເປັນເຫດໃຫ້ຈຳນວນໜຶ່ງຖືກໂຈມຕີທາງວາຈາ ແລະ ກາຍະພາບ, ເສຍວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ສູນ ເສຍລາຍຮັບ. ກະຊວງສາທາລະນະສຸກໄດ້ສືບຕໍ່ສົ່ງເສີມການຍອມຮັບ ແລະ ເຂົ້າໃຈຕໍ່ຜູ້ຕິດເຊື້ອເອຈໄອວີ/ພະຍາດເອດສ໌ ໂດຍການເຄື່ອນໄຫວສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ໃນສັງຄົມ. ລັດຖະບານໄດ້ດຳເນີນບາດກ້າວໃນການປັນຈຸກຸ່ມຄົນຊາຍຮັກຊາຍ (ເກ) ແລະ ຄົນແປງເພດເຂົ້າໃນແຜນຍຸດທະສາດ ແລະ ການດຳເນີນງານແຫ່ງຊາດ ສຳລັບການປ້ອງກັນເຊື້ອເອຈໄອວີ /ພະຍາດ ເອດສ໌. ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂັ້ນສູງຂອງລັດກ່າວວ່າ ການປະນາມທາງສັງຄົມຕໍ່ກຸ່ມຄົນແປງເພດມີລັກສະນະຫຼຸດລົງ ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ໃນ ສ່ວນໜຶ່ງຂອງສັງຄົມ, ເຖິງແມ່ນວ່າລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ມີການແກ້ໄຂໂດຍກົງຕໍ່ບັນຫາກຸ່ມຄົນແປງເພດກໍ່ຕາມ.

ພາກທີ 7. ສິດທິຂອງຜູ້ອອກແຮງງານ

ກ. ສິດເສລີພາບໃນການຈັດຕັ້ງສະມາຄົມ ແລະ ສິດໃນການຈັດຕັ້ງຂະບວນການຕໍ່ລອງ

ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ໃຫ້ສິດແກ່ຜູ້ອອກແຮງງານໃນການສ້າງຕັ້ງ ແລະ ເຂົ້າຮ່ວມອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ເປັນເອກະລາດຈາກສະຫະພັນ ກຳມະບານລາວ (LFTU) ເຊິ່ງເປັນກະບອກສຽງຂອງ ພປປລ. ກົດໝາຍກຳນົດກ່ຽວກັບການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ແຕ່ກໍບໍ່ໄດ້ ກຳນົດເງື່ອນໄຂ, ແລະ ກຳນົດໃຫ້ມີການກວດກາຂໍ້ຕົກລົງໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງທັງໝົດ ໂດຍອົງການຄຸ້ມຄອງແຮງງານ (LAA). ກົດໝາຍອະນຸຍາດໃຫ້ນັດຢຸດງານໄດ້ພາຍໃຕ້ຂໍ້ຈຳກັດສະເພາະໃດໜຶ່ງ. ກົດໝາຍບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາ ຫຼວດ, ຂ້າລາດຊະການພົນລະເຮືອນ, ຊາວຕ່າງຊາດ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນຖັນແຖວກຳລັງປະກອບອາວຸດ ຈັດຕັ້ງ ແລະ ເຂົ້າ ຮ່ວມສະຫະພັນແຮງງານຕ່າງໆ. ມີຂໍ້ຫ້າມທົ່ວໄປຕໍ່ການຈຳແນກ ຫຼື ເລືອກປະຕິບັດຕໍ່ລູກຈ້າງ ສຳລັບເຫດຜົນທີ່ບໍ່ ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຮັດວຽກ, ເຖິງວ່າຈະບໍ່ມີຂໍ້ຫ້າມທີ່ຈະແຈ້ງຕໍ່ກັບການຈຳແນກ ຫຼື ເລືອກປະຕິບັດຕໍ່ກັບການຕໍ່ຕ້ານ ສະຫະພັນແຮງງານກໍຕາມ. ບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດຢ່າງຈະແຈ້ງສຳລັບການຄົ້ນຄ້າແໜ່ງຂອງຜູ້ເຮັດວຽກທີ່ຖືກໄລ່ອອກເນື່ອງຈາກບັນ ຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບກົດຈະກຳຂອງສະຫະພັນແຮງງານ.

ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ກຸ່ມແຮງງານທີ່ມີຜູ້ອອກແຮງງານ 10 ຄົນ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ ຄັດເລືອກເອົາຕົວແທນລູກຈ້າງ (ຕົວແທນ ແຮງງານ) ໜຶ່ງຄົນ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ. ໃນບ່ອນທີ່ມີສະຫະພັນກຳມະບານຢູ່, ຫົວໜ້າສະຫະພັນຈະເປັນຕົວແທນແຮງງານໄປ ໃນຕົວ. ທັງຜູ້ທີ່ເປັນຕົວແທນແຮງງານ ແລະ ຫົວໜ້າກຳມະບານ ຈະເປັນຜູ້ເຈລະຈາຕໍ່ລອງກັບນາຍຈ້າງກ່ຽວກັບປະ ເດັນ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ລວມທັງເງື່ອນໄຂໃນການເຮັດວຽກ ຫຼື ການຮັບແຮງງານ, ຄ່າຈ້າງ, ສະຫວັດດີການ ແລະ ຜົນປະ ໂຫຍດອື່ນໆ.

ໃນເດືອນພະຈິກ 2017 ການປັບປຸງແກ້ໄຂກົດໝາຍວ່າດ້ວຍສະຫະພັນກຳມະບານ ບໍ່ໄດ້ອະນຸຍາດໃຫ້ມີການຈັດຕັ້ງສະ ຫະພັນແຮງງານ ຫຼື ສະມາຄົມຜູ້ອອກແຮງງານທີ່ເປັນເອກະລາດຈາກສະຫະພັນກຳມະບານລາວ, ແຕ່ໄດ້ມີການອະນຸຍາດ ໃຫ້ຜູ້ອອກແຮງງານ ຫຼື ລູກຈ້າງໃນຂົງເຂດເສດຖະກິດທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ລວມທັງຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກອອກຫົວໜ່ວຍແຮງງານ ຫຼື ຜູ້ປະກອບອາຊີບອິສະຫຼະ ສາມາດເຂົ້າຮ່ວມໃນສະຫະພັນແຮງງານໃນເຄືອຄ່າຍຂອງສະຫະພັນກຳມະບານລາວ. ເຊັ່ນ ດຽວກັນ, ກົດໝາຍຍັງໄດ້ກຳນົດສິດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບສຳລັບ “ຕົວແທນແຮງງານ” ເຊິ່ງກົດໝາຍກຳນົດວ່າ “ບຸກຄົນ ຫຼື ນິຕິບຸກຄົນທີ່ຖືກເລືອກໂດຍລູກຈ້າງ ແລະ ຜູ້ອອກແຮງງານໃນຫົວໜ່ວຍແຮງງານເພື່ອໃຫ້ເປັນຕົວແທນຂອງພວກເຂົາ ຕ້ອງປົກປ້ອງສິດທິຕາມກົດໝາຍ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງພວກເຂົາ.”

ບໍ່ມີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນທີ່ສະໜອງໃຫ້ແກ່ການບັງຄັບໃຊ້ບົດບັນຍັດເສລີພາບໃນການຕັ້ງສະມາຄົມຂອງກົດໝາຍ ແຮງງານ. ບົດລົງໂທດຕາມກົດໝາຍສຳລັບການຜ່າຜົນເສລີພາບແຮງງານໃນການຈັດຕັ້ງສະມາຄົມລວມມີ ການປັບໄໝ, ຕັດອິດສະຫຼະພາບ, ແລະ/ຫຼື ເພີກຖອນໃບອະນຸຍາດດຳເນີນທຸລະກິດ ແຕ່ຍັງບໍ່ຖືວ່າພຽງພໍໃນການປ້ອງກັນການລະເມີດ.

ສະຫະພັນແຮງງານ ບໍ່ໄດ້ເປັນເອກະລາດຈາກລັດຖະບານ ຫຼື ພັກການເມືອງຂອງລັດຖະບານ ແລະ ຈະຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິ ບັດພາຍໃນຂອບວຽກທີ່ມີການຮັບຮອງຢ່າງເປັນທາງການຂອງສະຫະພັນກຳມະບານລາວ. ລັດຖະບານລາຍງານວ່າ ກົດໝາ ຍອະນຸຍາດໃຫ້ມີການລວມເປັນພັນທະມິດ ລະຫວ່າງບັນດາສະຫະພັນແຮງງານເອກະລາດ ຂອງບັນດາສາຂາທີ່ແຍກ ອອກຕ່າງຫາກຂອງບໍລິສັດໃດໜຶ່ງ ແຕ່ລະບຸວ່າ ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ອະນຸຍາດ ຫຼື ບໍ່ອະນຸຍາດຢ່າງຊັດເຈນ ສຳລັບການຮ່ວມເປັນ ພັນທະມິດກັນ ໃນລະດັບອຸດສາຫະກຳ, ລະດັບແຂວງ ຫຼື ລະດັບປະເທດ. ມີລາຍງານກ່ຽວກັບສະຫະພັນແຮງງານຕ່າງໆ ທີ່ບໍ່ໄດ້ລວມເຂົ້າກັນກັບສະຫະພັນກຳມະບານລາວ ປະກົດມີໃນຂົງເຂດອຸດສາຫະກຳຕ່າງໆ, ລວມທັງອຸດສາຫະກຳ ຕັດຫຍິບ, ໂຮງງານຜະລິດແສງສະຫວ່າງ ແລະ ການປຸງແຕ່ງກະສິກຳ.

ມີການລາຍງານວ່າ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງດ້ານແຮງງານບໍ່ຄ່ອຍເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຕາມປົກກະຕິກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ບໍ່ໄດ້ບັງຄັບໃຊ້ບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍແຮງງານໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການແກ້ໄຂບັນຫາການຮ່ວມທຸລະກິດຂອງພາກເອກະຊົນ. ຕົວແທນແຮງງານ ແລະ ກຸ່ມແຮງງານສະເພາະກິດ ພະຍາຍາມແກ້ໄຂຂໍ້ຄໍາຮ້ອງຕ່າງໆ, ຕາມທີ່ມີລາຍງານ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍຕົວແທນສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ຜູ້ນໍາຊຸມຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ມີຂໍ້ມູນພຽງເລັກນ້ອຍກ່ຽວກັບປະສິດທິຜົນຂອງຕົວແທນແຮງງານ, ເຖິງຈະມີຫຼັກຖານວ່າ ຈໍານວນໜຶ່ງປະສິດທິຜົນສໍາເລັດໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງກ່ຽວກັບຄ່າແຮງງານທີ່ສູງຂຶ້ນ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຕ່າງໆທີ່ດີຂຶ້ນ.

ກົດໝາຍກຳນົດບົດລົງໂທດຕັດອິດສະຫຼະພາບຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມກັບອົງກອນໃດໜຶ່ງທີ່ຍຸ້ຍແຍ່ໃຫ້ມີການປະທ້ວງ, ເດີນຂະບວນ ແລະ ດຳເນີນການກະທຳອື່ນໆທີ່ອາດຈະເປັນເຫດໃຫ້ “ເກີດຄວາມວຸ້ນວາຍ ຫຼື ຄວາມບໍ່ສະຫງົບໃນສັງຄົມ.” ລັດຖະບານຫ້າມທຸກການເຄື່ອນໄຫວກິດຈະກຳ ທີ່ພິຈາລະນາວ່າ ເປັນການທຳລາຍ ຫຼື ການລວມຕົວປະທ້ວງທີ່ເປັນການສ້າງຄວາມວຸ້ນວາຍ, ບໍ່ສອດຄ່ອງຕາມບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍແຮງງານສະບັບປັບປຸງ, ແລະ ຄວາມກຽດຊັງທົ່ວໄປທີ່ຈະເປີດການປະເຊີນໜ້າ ສືບຕໍ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ໃຊ້ແຮງງານບໍ່ນຳໃຊ້ສິດໃນການປະທ້ວງຂອງຕົນຢ່າງເຕັມທີ່.

ຂ. ການຫ້າມນຳໃຊ້ແຮງງານບັງຄັບ

ກົດໝາຍຫ້າມການບັງຄັບໃຊ້ແຮງງານໃນທຸກຮູບແບບ. ກົດໝາຍຫ້າມນາຍຈ້າງຈາກພາກເອກະຊົນບັງຄັບໃຊ້ແຮງງານ, ບົດລົງໂທດສໍາລັບການກະທຳຜິດໃນການນຳໃຊ້ແຮງງານບັງຄັບແມ່ນລວມມີ ການປັບໄໝ, ໃຫ້ພັກວຽກ, ຖອດຖອນໃບອະນຸຍາດດຳເນີນທຸລະກິດ ແລະ ດຳເນີນຄະດີ. ອາດຈະມີການດຳເນີນຄະດີແພ່ງ ແລະ ອາຍາ ສໍາລັບຜູ້ລະເມີດຂໍ້ຫ້າມການນຳໃຊ້ແຮງງານບັງຄັບ. ບົດລົງໂທດສໍາລັບການຄ້າມະນຸດ ເຊິ່ງລວມທັງການຄ້າແຮງງານບັງຄັບແມ່ນລວມມີ ການຕັດອິດສະຫຼະພາບ, ການປັບໄໝ ແລະ ການຍຶດຊັບສິນ. ບົດລົງໂທດດັ່ງກ່າວ ມີຄວາມເຂັ້ມງວດພໍທີ່ຈະສະກັດກັ້ນການລ່ວງລະເມີດ. ເນື່ອງຈາກຈໍານວນຜູ້ກວດກາມີຈໍານວນຈຳກັດ ລວມທັງປັດໃຈອື່ນໆ, ລັດຖະບານຈຶ່ງບໍ່ສາມາດປະຕິບັດການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ອີງຕາມການລາຍງານຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມຈໍານວນໜຶ່ງ, ການສ້າງສວນຜະລິດກະສິກໍາຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ລົງທຶນໂດຍຕ່າງປະເທດ ນຳໄປສູ່ການຂັບໄລ່ຊາວກະສິກອນທ້ອງຖິ່ນ, ເຮັດໃຫ້ເປັນການເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຂອງພວກເຂົາທີ່ຈະກາຍເປັນແຮງງານແບບບັງຄັບ. ເມື່ອບໍ່ສາມາດສືບຕໍ່ການຜະລິດກະສິກໍາແບບດັ້ງເດີມ, ຊາວກະສິກອນຫຼາຍຄົນໄດ້ຊອກຫາໂອກາດໃນການຈ້າງງານແບບແຮງງານລາຍວັນຜ່ານນາຍໜ້າໃນທ້ອງຖິ່ນ.

ເບິ່ງບົດລາຍງານຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາກ່ຽວກັບ *ການຄ້າມະນຸດ* ທີ່ເວັບໄຊ www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

ຄ. ການຫ້າມໃຊ້ແຮງງານເດັກ ແລະ ເກນອາຍຸຕໍ່າສຸດສໍາລັບການຈ້າງງານ

ກົດໝາຍກຳນົດອາຍຸຕໍ່າສຸດສໍາລັບການຖືກຈ້າງງານແມ່ນ 14 ປີ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ເດັກນ້ອຍອາຍຸລະຫວ່າງ 14 ຫາ 18 ປີ ເຮັດວຽກໄດ້ສູງສຸດ 8 ຊົ່ວໂມງ ຕໍ່ມື້ ໂດຍແມ່ນວຽກທີ່ບໍ່ອັນຕະລາຍ ແລະ ບໍ່ຫຍຸ້ງຍາກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ນາຍຈ້າງ

ອາດຈະຈ້າງເດັກນ້ອຍອາຍຸລະຫວ່າງ 12 ຫາ 14 ປີ ໃຫ້ເຮັດວຽກເປົ້າໄດ້. ບົດບັນຍັດກົດໝາຍ ແມ່ນນໍາໃຊ້ໄດ້ນໍາວຽກງານ ທີ່ພົວພັນກັບການໃຊ້ແຮງງານທີ່ເປັນທາງການເທົ່ານັ້ນ, ບໍ່ໄດ້ກວມເອົາການເຮັດວຽກແບບອິດສະຫຼະ ຫຼື ວຽກທີ່ບໍ່ເປັນທາງ ການ. ຜູ້ທີ່ຖືກເຄາະຮ້າຍ ຫຼື ເປັນເຫຍື່ອຂອງການຄ້າມະນຸດສ່ວນໃຫຍ່ (60 ສ່ວນຮ້ອຍ) ແມ່ນເດັກຍິງທີ່ມີອາຍຸລະຫວ່າງ 12 ຫາ 18 ປີ, ແລະ ຜູ້ທີ່ຖືກເຄາະຮ້າຍສ່ວນໃຫຍ່ (35 ສ່ວນຮ້ອຍ) ຈົບລົງທີ່ການຖືກບັງຄັບໃຫ້ເປັນໂສເພນີ.

ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ, ກະຊວງຍຸຕິທໍາ ແລະ ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດ ຊອບໃນການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍແຮງງານເດັກ ລວມທັງໃນຂົງເຂດເສດຖະກິດທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ, ແຕ່ການບັງ ຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນມີປະສິດທິຜົນ ເນື່ອງຈາກການຂາດແຄນຜູ້ກວດກາ. ກົດໝາຍກຳນົດບົດລົງໂທດຕັດອິດສະ ຫຼະພາບ ແລະ ປັບໄໝ ເຊິ່ງຖືວ່າບໍ່ພຽງພໍທີ່ຈະສະກັດກັ້ນການລະເມີດ. ກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ໄດ້ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ໃຫ້ປະຊາຊົນ, ຈັດຕັ້ງກອງປະຊຸມສໍາມະນາຮ່ວມກັບຄະນະກຳມາທິການແຫ່ງຊາດສໍາ ລັບແມ່ ແລະ ເດັກ ໃນບັນດາແຂວງພາກເໜືອ ແລະ ພາກໃຕ້, ແລະ ໄດ້ເກັບກຳຂໍ້ມູນ ກ່ຽວກັບແຮງງານເດັກ ເຊິ່ງຖືເປັນ ສ່ວນໜຶ່ງໃນຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນງານແຫ່ງຊາດ ສໍາລັບການລົບລ້າງຮູບແບບທີ່ຮຸນແຮງ ທີ່ສຸດຂອງການນໍາໃຊ້ແຮງງານເດັກ.

ອີງຕາມບົດລາຍງານການສໍາຫຼວດທາງດ້ານແຮງງານເດັກ ຂອງລັດຖະບານທີ່ເຜີຍແຜ່ໃນປີ 2013 ແລະ ໂດຍອີງໃສ່ຂໍ້ມູນປີ 2010 ເຊິ່ງເປັນຂໍ້ມູນຫຼ້າສຸດທີ່ມີ, ປະມານ 90% ຂອງການໃຊ້ແຮງງານເດັກ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນໃນຂົງເຂດວຽກງານກະສິກໍາ, ການປະມົງ, ຫຼື ຂະແໜງປ່າໄມ້ ແລະ ຫຼາຍກວ່າສອງສ່ວນສາມຂອງແຮງງານເດັກ ມີສ່ວນພົວພັນກັບວຽກງານທີ່ກຳນົດວ່າ ມີຄວາມອັນຕະລາຍ ເມື່ອອີງຕາມມາດຕະຖານສາກົນ. ມີເດັກນ້ອຍຈຳນວນຫຼາຍທີ່ເຮັດວຽກຊ່ວຍຄອບຄົວຂອງເຂົາເຈົ້າ ລວມທັງວຽກໃນສວນ ຫຼື ຮ້ານ ແລະ ທຸລະກິດອື່ນໆຂອງຄອບຄົວ, ແຕ່ແຮງງານເດັກບໍ່ຄ່ອຍມີໃນພາກວິສາຫະກິດອຸດ ສາຫະກໍາ (ເຊັ່ນ: ໂຮງງານ). ມີລາຍງານກ່ຽວກັບການສະແຫວງຫາປະໂຫຍດຈາກເດັກຜ່ານການຄ້າປະເວນີ (ເບິ່ງພາກທີ 6, ເດັກນ້ອຍ).

ງ. ການຈໍາແນກ ຫຼື ການເລືອກປະຕິບັດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຈ້າງງານ ແລະ ການປະກອບອາຊີບ

ກົດໝາຍຫ້າມນາຍຈ້າງຈໍາແນກ ຫຼື ເລືອກປະຕິບັດຕໍ່ລູກຈ້າງ ບໍ່ວ່າໃນທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມ ແລະ ຫ້າມທຸກການປະຕິບັດ ຂອງນາຍຈ້າງທີ່ຖືວ່າເປັນອຸປະສັກ, ລໍາອຽງ ຫຼື ຈໍາກັດໂອກາດໃນການເລື່ອນຂຶ້ນ ແລະ ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງລູກຈ້າງ. ແຕ່ເຖິງ ຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ຫ້າມຢ່າງຈະແຈ້ງຕໍ່ການແບ່ງແຍກດ້ານການຈ້າງງານໂດຍອີງໃສ່ເຊື້ອຊາດ, ການຂາດຄວາມ ສາມາດທາງຮ່າງກາຍ, ພາສາ, ລົດນິຍົມທາງເພດ, ເອກະລັກທາງເພດ, ແນວຄວາມຄິດທາງການເມືອງ, ສັນຊາດດັ້ງເດີມ ຫຼື ຄວາມເປັນພົນລະເມືອງ, ຕົ້ນກຳເນີດທາງສັງຄົມ, ອາຍຸ, ພາສາ, ສະຖານະພາບການຕິດເຊື້ອເອຈໄອວີ ຫຼື ພະ ຍາດ ຕິດຕໍ່ອື່ນໆ.

ກົດໝາຍ ກຳນົດໃຫ້ມີການຈ່າຍຄ່າແຮງງານທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ສໍາລັບການເຮັດວຽກທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ແລະ ຫ້າມການເລືອກ ປະຕິບັດໃນການຈ້າງງານ ໂດຍອີງໃສ່ສະຖານະພາບການສົມຮົດ ຫຼື ການຖືພາຂອງລູກຈ້າງຜູ້ຍິງ, ແລະ ກົດໝາຍຍັງປົກປ້ອງ ການຖືກໄລ່ອອກຈາກວຽກເນື່ອງຈາກເຫດຜົນທີ່ກ່າວມານີ້. ລັດຖະບານໄດ້ມີການບັງຄັບໃຊ້ຂໍ້ຫ້າມການຈໍາແນກໃນການ ຈ້າງງານ ຫຼື ຂໍ້ກຳນົດສໍາລັບການຈ່າຍຄ່າແຮງງານທີ່ເທົ່າທຽມ; ບົດລົງໂທດຕາມກົດໝາຍຕໍ່ກັບການຈໍາແນກ ຫຼື ເລືອກ ປະຕິບັດດ້ານການຈ້າງງານ ແມ່ນລວມມີການປັບໄໝ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ພຽງພໍທີ່ຈະສະກັດກັ້ນການລ່ວງລະເມີດໄດ້.

ແມ່ຍິງໄດ້ປະເຊີນກັບຄວາມທ້າທາຍຈຳນວນໜຶ່ງ ໃນການເຂົ້າເຖິງການຈ້າງງານຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ.

ຈ. ເງື່ອນໄຂການເຮັດວຽກທີ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບ

ໃນເດືອນພຶດສະພາ, ລັດຖະບານໄດ້ເພີ່ມຄ່າຈ້າງຂຶ້ນຕໍ່າສຸດຕໍ່ເດືອນ ສຳລັບລູກຈ້າງຂອງຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດເອກະຊົນທັງໝົດ ຂຶ້ນເປັນ 1.1 ລ້ານກີບ (130 ໂດລາ) ຕໍ່ເດືອນ. ຄ່າແຮງງານຂຶ້ນຕໍ່ສຸດສຳລັບຂ້າລາດຊະການພົນລະເຮືອນ ແລະ ພະນັກງານລັດວິສາຫະກິດແມ່ນ 1.4 ລ້ານກີບ (165 ໂດລາສະຫະລັດ) ຕໍ່ເດືອນ. ລັດຖະບານຄາດຄະເນຂີດໝາຍບັນທຶກຖານຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດ ໂດຍອີງໃສ່ລາຍຮັບສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 10,000 ກີບ (1.17 ໂດລາສະຫະລັດ) ຕໍ່ຄົນຕໍ່ວັນ.

ກົດໝາຍກຳນົດຊົ່ວໂມງເຮັດວຽກສຳລັບອາທິດໜຶ່ງບໍ່ເກີນ 48 ຊົ່ວໂມງ (36 ຊົ່ວໂມງສຳລັບຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ໃນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ). ການເຮັດວຽກລ່ວງເວລາແມ່ນບໍ່ໃຫ້ເກີນ 45 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ເດືອນ, ແລະ ແຕ່ລະຄັ້ງຂອງການເຮັດວຽກລ່ວງເວລາ ແມ່ນບໍ່ໃຫ້ເກີນສາມຊົ່ວໂມງ. ນາຍຈ້າງອາດຈະສະເໜີຕໍ່ລັດຖະບານສຳລັບການຍົກເວັ້ນ ເຊິ່ງກົດໝາຍໄດ້ກຳນົດວ່າ ຜູ້ອອກແຮງງານ ຫຼື ຕົວແທນຂອງພວກເຂົາຕ້ອງອະນຸມັດເຊັ່ນດຽວກັນ.

ກົດໝາຍກຳນົດເງື່ອນໄຂດ້ານຄວາມປອດໄພໃນການເຮັດວຽກ ແລະ ຄ່າຕອບແທນທີ່ສູງກວ່າສຳລັບການວຽກທີ່ອັນຕະລາຍ, ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ລະບຸການປົກປ້ອງຢ່າງຈະແຈ້ງ ຕໍ່ສິດທິຂອງຜູ້ເຮັດວຽກທີ່ຈະຍ້າຍອອກ ຈາກສະຖານະການທີ່ອັນຕະລາຍດ້ວຍຕົນເອງ. ໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຮັດວຽກໄດ້ຮັບບາດເຈັບ ຫຼື ເສຍຊີວິດໃນໜ້າທີ່, ນາຍຈ້າງມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຮັດວຽກ ຫຼື ຄອບຄົວຂອງເຂົາເຈົ້າ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ນາຍຈ້າງຕ້ອງລາຍງານໃຫ້ອົງການຄຸ້ມຄອງແຮງງານ (LAA) ຊາບ ກ່ຽວກັບອຸປະຕິເຫດທີ່ສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການບາດເຈັບໜັກ ຫຼື ເຖິງແກ່ຊີວິດຂອງຜູ້ອອກແຮງງານໃດໜຶ່ງ ຫຼື ກຳນົດໃຫ້ຜູ້ອອກແຮງງານຕ້ອງພັກຈາກການເຮັດວຽກເປັນເວລາຢ່າງໜ້ອຍ 4 ວັນ. ກົດໝາຍຍັງໄດ້ກຳນົດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງນາຍຈ້າງ ຕໍ່ກັບລູກຈ້າງທີ່ເສຍອົງຄະໃນຂະນະປະຕິບັດໜ້າທີ່.

ເຊັ່ນດຽວກັນ, ກົດໝາຍຫ້າມຈ້າງງານແມ່ຍິງຖືພາ ແລະ ຜູ້ເກີດລູກໃໝ່ ໃຫ້ເຮັດວຽກທີ່ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບຈະເລີນພັນຂອງແມ່ຍິງ. ກົດໝາຍກຳນົດໃຫ້ມີການຍົກຍ້າຍຜູ້ຍິງທີ່ເຮັດວຽກໃນສະພາບດັ່ງກ່າວມານັ້ນ ໄປເຮັດວຽກໃນຕຳແໜ່ງວຽກທີ່ມີຄວາມຕ້ອງການທູດລົງ ແລະ ພວກເຂົາເຈົ້າຍັງມີສິດທີ່ຈະໄດ້ຮັບເງິນເດືອນ ຫຼື ຄ່າຈ້າງຊ່າເກົ່າ.

ກົມຄຸ້ມຄອງແຮງງານຂອງກະຊວງແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການກວດກາສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ. ລັດຖະບານບໍ່ຄ່ອຍຈະດຳເນີນການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ຈຳນວນຜູ້ກວດກາມີບໍ່ພຽງພໍເພື່ອບັງຄັບການປະຕິບັດຢ່າງສອດຄ່ອງ ເພາະວ່າພວກເຂົາສາມາດດຳເນີນການກວດກາໄດ້ພຽງແຕ່ຈຳນວນທີ່ຈຳກັດເຊັ່ນ: ບັນດາໜ່ວຍງານພາຍໃຕ້ຂອບເຂດຂອງພວກເຂົາ. ການເບີກຈ່າຍເງິນເດືອນໃຫ້ແກ່ຂ້າລາດຊະການພົນລະເຮືອນບໍ່ຄ່ອຍເປັນໄປຕາມເວລາຂອງການເບີກເງິນເດືອນ ແລະ ບາງຄັ້ງຄາວການຈ່າຍເງິນເດືອນກໍ່ຊັກຊ້າ ແລະ ແກ່ຍາວເຖິງສາມເດືອນ. ບັນດາລູກຈ້າງທີ່ເຮັດວຽກແບບໜ້າວຽກຕໍ່ໜ້າວຽກ ໂດຍສະເພາະໃນຂົງເຂດວຽກງານກໍ່ສ້າງ ຈະມີລາຍຮັບຕໍ່າກວ່າຄ່າຈ້າງຂຶ້ນຕໍ່າສຸດ. ກົດໝາຍການເຮັດວຽກລ່ວງເວລາ ຫຼື ຄ່າແຮງງານ ບໍ່ໄດ້ຖືກບັງຄັບໃຊ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ກຳນົດບົດລົງໂທດສະເພາະຕໍ່ການປະຕິບັດທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັບບົດບັນຍັດກ່ຽວກັບສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມປອດໄພໃນການປະກອບອາຊີບ, ແຕ່ອາດຈະລວມມີການຕັກເຕືອນ, ປັບໄໝ, “ສຶກສາອົບຮົມ” ຫຼື ຍຶດໃບອະນຸຍາດດຳເນີນທຸ ລະກິດ

ຊື່ຄາວ.

ມີກຸ່ມຄົນຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຫຼື ແຮງງານຕ່າງດ້າວທີ່ບໍ່ມີເອກະສານອະນຸຍາດຈຳນວນຫຼາຍໃນປະເທດ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ມາຈາກຫວຽດນາມ ແລະ ພະມ້າ, ແລະ ກຸ່ມແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍເຫຼົ່ານີ້ກໍ່ຕົກຢູ່ໃນສະພາບຖືກເອົາປຽບໂດຍນາຍຈ້າງໃນ ຂົງເຂດວຽກງານຕັດໄມ້ທ່ອນ, ບໍ່ແຮ່ ແລະ ວຽກງານກະສິກຳ. ແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍທີ່ມາຈາກຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມຍັງ ເຮັດວຽກໃນຂົງເຂດການກໍ່ສ້າງ, ການປຸກຝັງ, ບ່ອນຫຼິ້ນການພະນັນ (ກາຊີໂນ) ແລະ ອຸດສາຫະກຳການບໍລິການທີ່ບໍ່ເປັນ ທາງການ ເຊິ່ງເປັນຂົງເຂດການເຮັດວຽກທີ່ມີການລະເມີດຕໍ່ກັບ ຄ່າຈ້າງ ແລະ ມາດຕະການດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມ ປອດໄພໃນການເຮັດວຽກ ຖືວ່າເປັນເລື່ອງທຳມະດາ. ອົງການສາກົນເພື່ອຜູ້ຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ (IOM) ລາຍງານວ່າ ສ່ວນ ໃຫຍ່ຂອງຈຳນວນແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍທີ່ບໍ່ມີເອກະສານ ມັກຈະບໍ່ສະແຫວງຫາຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການແພດ ເນື່ອງ ຈາກອຸປະສັກທາງດ້ານພາສາ ແລະ ບໍ່ໄວ້ວາງໃຈ ຕໍ່ການບໍລິການທາງການແພດໃນທ້ອງຖິ່ນ.